

СЪДЪРЖАНИЕ

ТРАНСНАЦИОНАЛНО ВИСШЕ ОБРАЗОВАНИЕ	3
ТРАНСНАЦИОНАЛНОТО ВИСШЕ ОБРАЗОВАНИЕ В КОНТЕКСТА НА ЛИСАБОНСКАТА КОНВЕНЦИЯ	3
НАСОКИ НА ЮНЕСКО/ОИСР ЗА ТРАНСНАЦИОНАЛНОТО ВИСШЕ ОБРАЗОВАНИЕ	5
РОЛЯ НА ПРАВИТЕЛСТВАТА В ТРАНСНАЦИОНАЛНОТО ВИСШЕ ОБРАЗОВАНИЕ И ПРИЗНАВАНЕТО НА КВАЛИФИКАЦИИ	9
МЕЖДУНАРОДНИ РАМКИ ЗА РЕГУЛИРАНЕ И ОСИГУРЯВАНЕ НА КАЧЕСТВО НА ТРАНСНАЦИОНАЛНОТО ВИСШЕ ОБРАЗОВАНИЕ	12
ФОРМИ НА ПРЕДОСТАВЯНЕ НА ВИСШЕ ОБРАЗОВАНИЕ ОТ ЧУЖДЕСТРАННИ ДОСТАВЧИЦИ	13
СЪЩНОСТ НА ФРАНЧАЙЗИНГА И ПРИЛАГАНЕТО МУ ВЪВ ВИСШЕТО ОБРАЗОВАНИЕ	16
ТЕНДЕНЦИИ НА ИНТЕРНАЦИОНАЛИЗАЦИЯТА И ТРАНСГРАНИЧНИТЕ ДЕЙНОСТИ	18
НАЦИОНАЛНИ РЕГУЛАТОРНИ РАМКИ ЗА ФРАНЧАЙЗ КУРСОВЕ И СЪВМЕСТНИ ПРОГРАМИ ЗА ОБУЧЕНИЕ	20
ПРАВНО РЕГУЛИРАНЕ НА СЪВМЕСТНИ ОБРАЗОВАТЕЛНИ СТЕПЕНИ В АВСТРИЯ	25
ТЕНДЕНЦИИ В ИЗНОСА НА ВИСШЕ ОБРАЗОВАНИЕ НА МЕЖДУНАРОДНИЯ ПАЗАР	27
ФРАНЧАЙЗИНГ ВЪВ ВИСШЕТО ОБРАЗОВАНИЕ ВЪВ ВЕЛИКОБРИТАНИЯ	31
СЪВМЕСТНИ ОБРАЗОВАТЕЛНИ ПРОГРАМИ В ШВЕЙЦАРИЯ	33
ЦИФРИ И ФАКТИ	38
СТАТИСТИКА ЗА СЪВМЕСТНИТЕ ОБРАЗОВАТЕЛНИ СТЕПЕНИ В ЕВРОПЕЙСКОТО ПРОСТРАНСТВО ЗА ВИСШЕ ОБРАЗОВАНИЕ	38
ГЕРМАНСКИ УЧЕБНИ ПРОГРАМИ ЗА ВИСШЕ ОБРАЗОВАНИЕ В ЧУЖБИНА	38
НАЛИЧИЕ НА ЗАКОНОДАТЕЛНА РАМКА ПО ОТНОШЕНИЕ НА СЪВМЕСТНИТЕ ОБРАЗОВАТЕЛНИ СТЕПЕНИ В СТРАНИТЕ ОТ ЕВРОПЕЙСКОТО ПРОСТРАНСТВО ЗА ВИСШЕ ОБРАЗОВАНИЕ ПРЕЗ 2009 ГОДИНА (В %)	40
ИНСТИТУЦИИ ЗА ВИСШЕ ОБРАЗОВАНИЕ, УЧАСТВАЩИ В СЪВМЕСТНИ ПРОГРАМИ И СЪВМЕСТНИ СТЕПЕНИ В СТРАНИТЕ ОТ ЕВРОПЕЙСКОТО ПРОСТРАНСТВО ЗА ВИСШЕ ОБРАЗОВАНИЕ ПРЕЗ 2009 ГОДИНА (В %)	41
СТЕПЕН НА КООПЕРИРАНЕ ЗА СЪВМЕСТНИ СТЕПЕНИ В ТРИТЕ ЦИКЪЛА В СТРАНИТЕ ОТ ЕВРОПЕЙСКОТО ПРОСТРАНСТВО ЗА ВИСШЕ ОБРАЗОВАНИЕ ПРЕЗ 2009 г. (В %)	41

продължава

продължение

ПРЕДСТАВЯМЕ ВИ	42
ЕВРОПЕЙСКИ ПРОЕКТИ ЗА ОСИГУРЯВАНЕ НА КАЧЕСТВО И ПРИЗНАВАНЕ НА КВАЛИФИКАЦИИ	42
УСЛОВИЯ ЗА ИЗДАВАНЕ НА ДИПЛОМИ В РЕЗУЛТАТ НА МЕЖДУНАРОДНИ ПАРТНЬОРСТВА ВЪВ ФРАНЦИЯ	43
СЪВМЕСТНА ДОКТОРСКА ПРОГРАМА (PHD) ПО УПРАВЛЕНИЕ НА РАЗЛИЧИЯТА И НАСОЧВАНЕ	44
НОВИ ИНФОРМАЦИОННИ ПРОДУКТИ НА НАЦИД	46

Бюлетинът INFOсвят
се изготвя по материали от реномирани
чуждестранни източници.

Редакционен съвет:
Ваня Грашкина,
Яна Панова, Мария Стоянова,
Юлия Дичева

Отговорен редактор:
Мария Стоянова
Стилов редактор:
Нели Колева

Адрес: бул. "Д-р Г. М. Димитров" № 52 А
1125 София
тел.: 817 38 60
e-mail: requests@nacid.bg

ISSN 1312-473

ТРАНСНАЦИОНАЛНО ВИСШЕ ОБРАЗОВАНИЕ

ТРАНСНАЦИОНАЛНОТО ВИСШЕ ОБРАЗОВАНИЕ В КОНТЕКСТА НА ЛИСАБОНСКАТА КОНВЕНЦИЯ

Равнопоставеното третиране на всички притежатели на дипломи за висше образование в Европейския регион е основна предпоставка за развитието на международната студентска мобилност в рамките на Европейското пространство за висше образование в съответствие със стратегия „Европа 2020“ на ЕК. Транснационалното обучение като форма на международна студентска мобилност придобива все по-нарастващо значение в съвременните условия, особено що се отнася до гарантирането на образователните потребности на студентите и сравнимостта на качеството на аналогични национални академични програми.

В отговор на необходимостта от формулирането и прилагането на единни принципи, критерии и практики за провеждане на транснационално обучение в Европейския регион, през 1999 г. е приет Кодекс за добрите практики при провеждането на транснационално образование (Code of Good Practice in the Provision of Transnational Education) с мандата на Работната група по транснационално образование, действаща в рамките на Лисабонската конвенция от 1997 г. През 2000 г. Европейската мрежа от информационни центрове (ENIC) на Съвета на Европа и ЮНЕСКО одобрява текста на Кодекса и го предава на Комитета за Лисабонската конвенция за официалното му приемане като съпътстващ Конвенцията документ. Комитетът за Лисабонската конвенция приема Кодекса за добрите практики при провеждането на транснационално образование на Втората си сесия в гр. Рига през 2001 г. Последните изменения и допълнения в Кодекса от 2007 г. обединяват натрупаните успешни практики в сферата на транснационалното образование

в държавите от Европейския регион.

Този документ отговаря на редица съвременни технологични и комуникационни предизвикателства пред националните системи за качество на висшето образование. Формулираните рамкови дефиниции и принципи дават достатъчно свобода за съвместна и равнопоставена транснационална образователна дейност, акцентирайки върху академичния характер на предлаганите образователни услуги. Така Кодексът допринася за гарантирането на образователните интереси на студентите по тези програми и в частност за достъпа им до справедливо академично признаване на придобитите квалификации в съответствие с принципите и препоръките на Лисабонската конвенция и другите съпътстващи я документи.

С последните актуализации на Кодекса, базиран на дефинициите на Лисабонската конвенция, той е допълнен със специфичната терминология за транснационалното предоставяне на образователни услуги и определя транснационалното образование като всички типове и форми на предоставяне на учебни програми на висшето образование, периоди на обучение или образователни услуги (в т.ч. за дистанционно обучение), при които обучаемите се намират в държава, различна от тази, в която е седалището на висшето училище, присъждащо квалификацията.

Кодексът разграничава две основни форми на транснационално обучение от гледна точка на организационната, финансовата и юридическата им уредба: колаборативна и неколаборативна. При колаборативното транснационално обучение учебните програми, периоди на обучение или съответните образователни услуги на висшето училище, при-

съждащо квалификацията, се организират и провеждат от други партньорски институции. При неколаборативното транснационално обучение висшето училище, присъждащо квалификацията, организира и провежда обучението самостоятелно.

В документа са формулирани единадесет основни принципа, на които трябва да отговарят програмите за транснационално обучение, за да съответстват на Лисабонската конвенция и съществуващите добри практики.

Първият принцип е транснационалните програми и обучения, независимо от организационната и юридическа форма, да са напълно съобразени с образователните потребности на студентите, да допринасят за тяхното когнитивно, културно, социално, личностно и професионално развитие; както и да съответстват на националните законодателства в областта на висшето образование едновременно на държавата по седалище на институцията, присъждаща квалификацията (изпращащата държава), и на държавата, в която партньорите ѝ провеждат съответното обучение (приемащата държава).

Вторият основен принцип регламентира стандартите и качеството на предлаганите транснационални академични програми. Те следва да са сравними със същите програми, предлагани в държавата по седалище на присъждащата институция и да отговарят на критериите и разпоредбите за акредитация и за качество на висшето образование в тази държава, като същевременно бъдат признати по подходящ начин в приемащата държава или като легитимни чуждестранни образователни програми, или като част от националната ѝ система за висше образование.

Следващите принципи на Кодекса регламентират други важни аспекти на транснационалните академични програми:

- о публичен достъп до информация за мисията, целите, приоритетите, управленските структури и образователната инфраструктура на институциите, създадени чрез транснационални споразумения, а така също

- и предоставяне при поискване на информация за учебното съдържание и резултатите от обучение по такива програми както в изпращащата държава, така и в приемащата държава;

- о изчерпателност, достоверност и надеждност на информацията, предоставяна на кандидат-студентите и на студентите за тези програми, вкл. и относно институциите, присъждащи квалификацията и провеждащи обучението, характера на съществуващите споразумения, задълженията и функциите на участващите институции, възможностите за обжалване и разрешаване на спорове;

- о професионализъм на преподавателския и административния персонал;

- о разпространяване на образователните традиции и културата на всички партньорски институции сред студентите и преподавателите по тези програми;

- о отговорност на институцията, присъждаща квалификацията за всички свои партньори и контрагенти, имащи отношение към провежданото транснационално обучение;

- о отговорност на присъждащата институция за присъдената квалификация и за наличието на прозрачна и изчерпателна информация (вкл. чрез използването на дипломи приложения), необходима за оценяването на квалификацията от съответните компетентни органи по признаване, висши училища, работодатели и др.;

- о сравнимост и съпоставимост на изискванията за прием, провеждане на учебния процес и проверка на знанията по съответната транснационална образователна услуга със специфичните програми, провеждани от самата присъждаща институция;

- о съответствие и сравнимост на учебното съдържание по транснационалната академична програма, изразено в кредити, единици, продължителност на обучението и др. спрямо специфичните програми, провеждани от самата присъждаща институция, както и предоставяне на подробна информация и мотиви относно всякакви разлики, особено що се отнася до резултатите от обучението

и възможните последици за признаването на съответната квалификация.

Заклучителният единадесети принцип препоръчва квалификациите по транснационални образователни програми, които съответстват на изискванията на Кодекса, да бъдат оценявани и признавани в съответствие с разпоредбите на Лисабонската конвенция и нейните съпътстващи документи.

Принципите, формулирани в Кодекса за добрите практики при провеждането на

транснационално образование, представляват система от разпоредби с нормативна тежест, допълващи и детайлизиращи Лисабонската конвенция като неин съпътстващ документ. Всички те са предназначени да гарантират интересите на студентите чрез осигуряване на високо качество на образователните услуги от системите за висше образование на държавите от Европейския регион, ратифицирали Конвенцията.

Източник:

Revised Code of Good Practice in the provision of Transnational Education

<http://www.enic-naric.net/index.aspx?s=n&r=ena&d=legal>

К. Тонев

НАСОКИ НА ЮНЕСКО/ОИСР ЗА ТРАНСНАЦИОНАЛНОТО ВИСШЕ ОБРАЗОВАНИЕ

За да се повиши качеството на транснационалното висше образование на световно ниво ЮНЕСКО и ОИСР разработват набор от принципи, известни като Насоки на ЮНЕСКО/ОИСР. Насоките за осигуряване на качество в транснационалното висше образование имат важно значение, защото са първият международен документ, одобрен от представители на правителствата, за оценяване на качеството на транснационалното образование. При разработването им са взети предвид принципите, залегнали в Кодекса за добри практики за осигуряване на транснационално образование на ЮНЕСКО и Съвета на Европа, както и кодексите и насоките, разработени на национално ниво в Австралия, Канада, Великобритания и САЩ. Те допълват Стандартите и насоките за осигуряване на качеството в Европейското пространство за висше образование (ESG¹), приети от министрите на страните участници в Болонския процес на срещата в Берген през май 2005 г. ESG са разработени от Европейската асоциация за осигуряване на качеството (ENQA) и нейните партньори, но прилагането им и отговорността за осигу-

ряване на качеството в крайна сметка е на националните органи.

ТРАНСНАЦИОНАЛНО ОБРАЗОВАНИЕ

Транснационалното образование не е ново явление, но през последните години се предлага все по-често и в по-разнообразни форми. Докато някои институции за висше образование, част от една национална образователна система, имат филиали в други страни от доста време, през последните години се наблюдава предлагането на образователни услуги чрез интернет.

Терминологията също претърпява развитие. „Транснационално образование“ е най-ранният термин, който описва това явление. Другото определение „трансгранично образование“ буквално означава, че предоставянето на образование преминава границите. Третият термин „образование без граници“ подчертава, че националните граници са без значение за този вид образование, което не е непременно със седалище в някоя конкретна държава.

Конвенцията за признаване на квалификации във висшето образование на Съвета

---

¹ Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area

на Европа, разработена съвместно с ЮНЕСКО и приета в Лисабон през 1997 г., е ратифицирана от 48 страни и подписана от още четири. В процеса на договаряне на Конвенцията възникват някои разногласия относно това дали да се изисква официална система за осигуряване на качеството, или не. Необходимо е да се намери формула, която да може да се прилага както за държави, които имат официална система за осигуряване на качество, така и за тези без такава система. И двете категории страни най-малкото трябва да уточнят кои институции за висше образование и/или програми са част от техните системи за висше образование.

Ако информацията за предоставянето на транснационално образование не е така достъпна, както информацията за образователните системи, тогава може да има съмнения дали тя е надеждна. Наличието на голям брой съмнителни доставчици на образование означава, че предоставяната от тях информация не трябва да се приема безрезервно. Това поражда несправедливост към сериозните доставчици, но то също е следствие и от трудността на проследяване на дискредитираните доставчици. По същия начин легитимни кандидати от страни с висока честота на предлагане на фалшиви квалификации страдат от последиците на измамите, въпреки че не са част от тях.

ТРАНСНАЦИОНАЛНОТО ОБРАЗОВАНИЕ В ЕВРОПЕЙСКОТО ПРОСТРАНСТВО ЗА ВИСШЕ ОБРАЗОВАНИЕ

Транснационалното образование има голямо значение за развитието на Европейското пространство за висше образование (ЕПВО). Въпреки това, то не е основен приоритет на процеса от Болоня, който се фокусира върху реформирането на националните системи за висше образование в рамки и чрез политики, по които е постигнато споразумение на европейско ниво. В Комюникето от Прага от 2001 г. обаче се заявява, че министрите признават необходимостта да си сътрудничат, за да отговорят на предизвикателствата, породени от транснационалното образование. Срещата в Прага се

провежда в момент, когато европейските публични власти започват да предприемат мерки по този въпрос. В Берлин през 2003 г. министрите заявяват, че "транснационалният обмен в областта на висшето образование трябва да се урежда на базата на академично качество и академични ценности и се съгласяват да работят за тази цел във всички подходящи форуми".

ЕПВО има за цел да насърчава мобилността както вътре в него, така и между ЕПВО и другите части на света. То се стреми да направи европейското висше образование по-привлекателно. Развитието на европейското висше образование чрез структурни реформи досега е важна задача на ЕПВО, както и развитието на добри практики, общото разбиране по ключови въпроси и общите политики в редица области. Пример за това е Стратегията за Европейското пространство за висше образование в глобална среда, приета от министрите в Лондон през 2007 г. Тя се отнася до непрекъснатото развитие и подобряването на качеството на европейското висше образование. Следователно не може да се пренебрегне развитието на транснационалното висше образование.

ЕПВО е рамката, в която са разработени националните политики за висшето образование в Европа. Това е една подходяща рамка за европейските правителства, в която да бъдат разработени общи политики по отношение на транснационалното образование. Полезна първа стъпка ще бъде да се прецени дали Насоките на ЮНЕСКО/ОИСР трябва да бъдат включени като референтен текст в ЕПВО. Освен това правителствата трябва да решат дали да се ангажират с одобрението на Насоките по същия начин, както министрите са се ангажирали с ратифицирането и прилагането на Конвенцията за признаване на квалификации на Съвета на Европа и ЮНЕСКО, както и да предоставят дипломно приложение автоматично на един общоприет език на всички завършили. Като втора стъпка може да се обсъди дали насоките трябва да бъдат допълнени с политики, които са специфични за ЕПВО, и какви мерки трябва да се предприемат.

НАСОКИТЕ НА ЮНЕСКО/ОИСР

Насоките на ЮНЕСКО/ОИСР предоставят една международна рамка за най-слабо регулираната област на висшето образование – транснационалното образование. Те са отправени към правителства, институции за висше образование и доставчици на висше образование, студентски организации, организации за осигуряване на качество и акредитация, академични органи за признаване на квалификации и професионални организации.

Седем разпоредби на Насоките са отправени към правителствата и се отнасят до три ключови области на политиката за транснационалното висше образование: **осигуряване на качество, предоставяне на информация и признаване на квалификации.**

В областта на **осигуряване на качеството** на правителствата се препоръчва:

а. да създават всеобхватна, справедлива и прозрачна система на регистриране или лицензиране за трансгранични доставчици на висше образование, които желаят да работят на тяхна територия;

б. да изградят цялостен капацитет за надеждно осигуряване на качеството и акредитацията на трансграничното висше образование, осъзнавайки, че осигуряването на качеството и акредитацията на доставчиците на трансгранично висше образование се отнася както до изпращащите, така и до приемащите страни;

в. да консултират и координират различните компетентни органи за осигуряване на качеството и акредитацията както на национално, така и на международно ниво.

Първите две препоръки подчертават отговорността на правителствата за наличието на разпоредба за осигуряване на качеството на лицензиране, както и за разширяването ѝ по отношение на транснационалното образование. Това е важно, защото гържавните органи не могат да признават транснационално образование, което не е подложено на процедура за оценяване на качеството,

освен ако на транснационалните доставчици са осигурени реални възможности за това. Насоките също така подчертават, че отговорностите се поделят между изпращащите и приемащите страни. Това означава, че ако изпращащата страна няма разпоредби за осигуряване на качеството, то приемащата страна не е освободена от отговорност да направи това, както и обратното.

Принципът на споделената отговорност е важен, но той оставя някои нерешени въпроси, които не са пряко засегнати в Насоките и които може би се решават само чрез добри практики. Такива въпроси например са: Какво се случва, ако както изпращащите, така и приемащите страни имат строги системи за осигуряване на качеството, но не са напълно съвместими? Ако разпоредбите на приемащата страна имат предимство пред тези на изпращащата страна, или обратното? Какво се случва, ако агенцията за осигуряване на качеството на една държава приема положително дадено висше образование, а друга държава има негативно мнение за него? Те трябва да бъдат повдигнати, когато се утвърждават разпоредбите за осигуряване на качество на транснационалното образование.

В рамките на ЕПВО има някои решения на тези въпроси. ESG са широко приложими към транснационалното образование, въпреки че не са написани за този вид предоставяне на образование. Със създаването на Европейски регистър за осигуряване на качество на висшето образование (EQAR) има възможност за преодоляване на потенциалните различия между изпращащите и приемащите страни. Тъй като агенциите, които ще бъдат включени в EQAR, ще работят в съответствие с ESG, техните предписания за осигуряване на качество трябва да бъдат приети в цялото Европейско пространство за висше образование.

Насоките на ЮНЕСКО/ОИСР не посочват, че критериите и процедурите за осигуряване на качество на транснационалното образование трябва да бъдат в голяма степен подобни на тези, които се използват за

осигуряване на качество на висшето образование в рамките на националните системи на изпращащите и/или приемащите страни. Въпреки това е необходимо те да бъдат адаптирани за този вид образование, тъй като принципът на равното третиране е важен за надеждността на предоставяното транснационално образование.

Третата препоръка посочва, че отговорност на правителствата е осигуряване на координация както между националните органи, така и на международно ниво. Координацията на национално ниво е важна, за да се гарантира цялостно съгласувана практика в дадена образователна система. Ако това липсва, може да се постави под въпрос ефективността на системата на дадена нация. Координацията на международно ниво гарантира, че доставчиците, както и тези, които прилагат придобитите квалификации, се третират еднакво, независимо от географското им местоположение. Понастоящем Европейското пространство за висше образование е може би най-важната рамка за международно сътрудничество при определянето на политиките за висше образование.

По отношение на **предоставяне на информация** на правителствата се препоръчва:

г. да предоставят точна, надеждна и лесно достъпна информация за критериите и стандартите за регистриране, лицензиране, осигуряване на качеството и акредитацията на трансграничното висше образование, както и информация за финансиране на студенти, институции или програми, където е приложимо, и неговия доброволен или задължителен характер;

д. да подпомагат усилията за подобряване на достъпността на международно ниво на актуална, точна и пълна информация за признати институции за висше образование/доставчици.

Осигуряването на тези условия подчертава обществената отговорност за прозрачност. Препоръката в точка "г" е естествена последица от задължението на дър-

жавните органи да гарантират, че има установени принципи за осигуряване на качеството. Използваните критерии и доставчиците трябва да бъдат публично достъпни. Следващата препоръка е особено важна, тъй като информацията за транснационалното образование не е лесно достъпна. Освен това този вид предоставяне на образование се регулира трудно, затова наличието на прозрачна и надеждна информация е от решаващо значение. Както трите препоръки за осигуряване на качеството, така и установените принципи за предоставяне на информация подчертават отговорността на правителствата в рамките на националните им системи и в международен план.

По отношение на **признаването на квалификации** на правителствата се препоръчва:

е. да обсъдят подходящо участие и да допринесат за развитието и/или актуализирането на съответните регионални конвенции на ЮНЕСКО за признаване на квалификации и да създадат национални информационни центрове, както е предвидено в конвенциите;

ж. да развият или насърчават, където е целесъобразно, двустранни или многостранни споразумения за признаване, улесняване на признаването или еквивалентност на квалификациите на всяка страна въз основа на процедури и критерии, включени във взаимните споразумения.

Освен задължението да се създадат национални информационни центрове, което е национално задължение, произтичащо от присъединяването на страната към Конвенцията за признаване на Съвета на Европа/ЮНЕСКО или регионалните конвенции на ЮНЕСКО, двете препоръки за признаване на квалификации се отнасят до отговорността на правителствата на международно ниво. Правните инструменти съществуват под формата на регионални конвенции, но правителствата трябва да ратифицират конвенциите и след това да ги реализират.

Двустранните и многостранните спо-

разумения за признаване на квалификации могат да бъдат полезни, ако се основават на общата международна правна рамка за признаване, т.е. на регионалните конвенции, и на тази основа да определят начина на признаване на специфичните квалификации. Те мо-

гат обаче да имат обратен ефект, ако не вземат под внимание регионалните конвенции, тъй като съществува опасност да отгледат практиката на признаване на квалификации от принципите, заложи в регионалните конвенции.

Източник:

Quality Assurance in Transnational Higher Education

<http://www.enqa.eu/files/ENQA%20workshop%20report%202011.pdf>

Л. Рачева

РОЛЯ НА ПРАВИТЕЛСТВОТА В ТРАНСНАЦИОНАЛНОТО ВИСШЕ ОБРАЗОВАНИЕ И ПРИЗНАВАНЕТО НА КВАЛИФИКАЦИИ

В "Analytic Quality Glossary"² транснационалното висше образование се дефинира като осигуряване на висше образование в повече от една държава, включващо и програмите за дистанционно обучение. Студентите се обучават в приемаща страна (host country), която е различна от страната, в която е базирана институцията, присъждаща образователните степени (home country). Транснационалното висше образование може да се осигурява под различни форми³:

- франчайзинг;
- създаване на филиали в чужбина;
- организиране на съвместни програми (twinning) от две или повече институции с цел трансфер на кредити, които не винаги водят до двойни образователно-квалификационни степени;
- офшорни институции, които притежават автономия по отношение на организацията и учебното съдържание и са част от образователната система на дадена страна, без да е задължително да имат филиал в нея;
- корпоративни университети, които обикновено са част от големи транснационални корпорации, предоставящи собствени образователни курсове извън националната система за висше образование;
- международни институции, предлагащи

международни квалификации, които не са част от определена система за висше образование;

- дистанционно обучение.

Понастоящем транснационалното висше образование се предлага предимно от институции, базирани в най-високо развитите страни в света, където съществува нарастващо търсене на висше образование. Въпреки че пресичането на границите на националните системи за висше образование налага известни предизвикателства, като например признаването на квалификации, транснационалното висше образование продължава да бъде привлекателно за студентите, които желаят да придобият чуждестранна образователна степен в страната, в която живеят; за институциите за висше образование, които искат да разширят своя пазар; и за правителствата, които се изправят срещу трудностите, за да отговорят на растящото търсене на висше образование.

След предприетите от ЮНЕСКО и ОИСР съвместни действия за разработване на Насоки за транснационалното висше образование, на международен семинар в Лондон през 2008 г., проведен с подкрепата на ЕК, е направен анализ на Насоките в светлината на Болонския процес. Основната цел на проведените дискусии е да се подпомогне създава-

---

² Harvey, L., 2004–11, Analytic Quality Glossary

³ <http://www.esib.org/index.php/issues/38-modes-of-education/98-transnational-education>

нето на обща политика за транснационално висше образование в рамките на Европейското пространство за висше образование.

Разработените Насоки за осигуряване на качество на транснационалното висше образование са първият международно одобрен документ по този въпрос. Те допълват принципите за качество и се прилагат в класическите рамки на националните образователни системи в Европа и в Стандартите и насоките за осигуряване на качество в Европейското пространство за висше образование, одобрени от министрите на страните, участващи в Болонския процес в Берген.

В сборника с доклади от проведения семинар, публикуван през 2010 г., се дискутират основни въпроси, свързани с осигуряването на качество на транснационалното висше образование и признаването на квалификации, както и ролята на правителствата в тази насока.

Насоките на ЮНЕСКО/ОИСР имат две основни цели:

- да се защитят студентите и другите участници от нискокачествени образователни услуги и от недобросъвестни доставчици;
- да се насърчи развитието на качествено трансгранично висше образование, което да отговаря на човешките, социалните, икономическите и културните потребности.

Първата цел - защита на студентите и другите участници от дискредитирани доставчици - е по-значима и то не само от гържавна гледна точка.

В практиката се срещат некоректни доставчици, тъй като транснационалното образование в голяма степен не е регламентирано. На международния семинар в Лондон е изказано мнението, че резултатите от нискокачествено образование могат да бъдат не по-малко вредни от построяването на нискокачествени сгради и мостове, които могат да се срутят с поразителен и бърз

ефект. Между двата примера съществува потенциална връзка: нестандартни сгради и мостове могат да бъдат създадени от хора с нестандартно образование. Това е една важна причина, поради която повечето страни на практика ограничават признаването на чужди квалификации, даващи достъп до регулирани професии. (Друга причина може да бъде желанието на част от професионалните организации да избегнат чуждестранната конкуренция в пазарни ниши, които те считат за свои). Дългосрочното влияние на неадекватни образователни квалификации е вредно за всички участници, защото хората инвестират значителни суми и време за придобиване на квалификации, работодателите инвестират във възнаграждения на заетите с високи образователни квалификации, а обществото инвестира пари и доверие в сектора на висшето образование.

Втората цел – насърчаване на положително развитие – е също толкова важна и може да се разглежда образно като другата страна на монетата. Въпреки че много транснационални образователни доставчици имат ниска репутация, транснационалното образование по същество не е нискокачествено.

Разумното тълкуване на двете цели, поставени в Насоките на ЮНЕСКО/ОИСР, трябва да бъде следното:

✓ Правителствата трябва да се ангажират с осигуряването на справедлива и прозрачна рамка, която да позволи установяването на качествено транснационално образование.

✓ Правителствата могат да насърчават сериозното транснационално образование, като предоставят възможности за осигуряване на неговото качество и следователно безпристрастно признаване на квалификациите. Правителствата не са задължени да субсидират тези услуги или да ги освобождават от данъци.

✓ Не може да има задължение на правителствата да насърчават осигуряване на транснационално образование чрез ангажирането им в него директно, нито чрез предос-

тавяне на финансова подкрепа за транснационални доставчици на услуги. Политически избор е дали правителството желае да инвестира усилия и бюджетни средства за развитие и стимулиране на сектора на транснационалното образование и е напълно легитимно правителството да реши да не поеме такъв курс.

✓ Ако публичните или частните институции се ангажират в осигуряването на транснационално образование и то се признае като принадлежащо към съществуващата образователна система, правителството има същите задължения към доставчиците на транснационално образование, каквито са задълженията му към останалите национални образователни институции и доставчици. Правителството има една и съща отговорност, когато приеме всяко транснационално образование като част от неговата образователна система.

Отговорността на правителствата за техните образователни системи опира и до друг въпрос. В някои страни правото да се осигурява образование се счита за основно право, което интерпретирано в по-широк смисъл означава, че дори ако правителството реши да не признава квалификациите на даден доставчик, функциониращ на неговата територия (поради това, че доставчикът по една или друга причина не е подложен или преминал процедура за оценяване на качеството), то не може да спре доставчика да оперира. Да се спре оперирането на транснационалния доставчик може да бъде практически трудно, тъй като той може да има опит в закриването и повторното откриване на институцията под друго име, както и поради това, че местоположението на предоставяното транснационално образование чрез интернет се установява и се спира трудно. Този въпрос е основен и е важно да се поставя непрекъснато.

Източник:

Quality Assurance in Transnational Higher Education

<http://www.enqa.eu/files/ENQA%20workshop%20report%202011.pdf>

Въпросът какво се разбира под „образование“ е принципен. Ако правото за предоставяне на образование се разглежда като основно право, аргументите на правителствата за това трябва да са свързани със задълженост за свободата на изразяване, свободата на преподаване и липсата на рационално мислене и обучение. Аргументите не трябва да се състоят в това, че доставчиците на образование имат право да въвеждат високи такси за спорни квалификации. Освен това недобросъвестните доставчици не трябва да получават право да рекламират своите квалификации, без да имат задължението да предоставят достоверна информация относно липсата на осигурено качество или евентуалния риск от непризнаване на квалификациите в страните, в които оперират. Публичните власти трябва да са в състояние да предупреждават за евентуалните последици, когато се рекламира предоставяно образование – транснационално или не, което не осигурява качество и признаването на чиито квалификации е спорно.

Изграждането на авторитетни системи за висше образование, политиките и мерките за реализирането им зависят от широк кръг участници, повечето от които са засегнати в принципните насоки на ЮНЕСКО/ОИСР. Посочените цели са насочени към гледната точка на правителствата, свързана с транснационалното образование. Политиката на държавата си остава важен въпрос. Правителствата не са всемогъщи и това е важна част от основата, на която се гради демокрацията. Те обаче имат ясни отговорности за националните си системи за висше образование и са достатъчно влиятелни в тази област, за да действат съгласно своите отговорности.

М. Стоянова

МЕЖДУНАРОДНИ РАМКИ ЗА РЕГУЛИРАНЕ И ОСИГУРЯВАНЕ НА КАЧЕСТВО НА ТРАНСНАЦИОНАЛНОТО ВИСШЕ ОБРАЗОВАНИЕ

През 2010 г. в обширно проучване на Международния институт за планиране на образованието към ЮНЕСКО се разглеждат различни аспекти на транснационалното висше образование.

МОДЕЛИ ЗА РЕГУЛИРАНЕ

Съществуват няколко модела за регулиране на транснационалното висше образование:

Модел	Регулиране
Няма регулиране (laissez-faire)	Не действат специални регулации или контрол на чуждестранните доставчици, които са свободни да функционират без разрешение от страната домакин.
Либерален	Чуждестранните доставчици трябва да отговарят на определен минимум от условия (например да са получили официално признаване в собствената страна).
Умерено либерален	Приемащата страна активно се включва в лицензирането и (в някои случаи) акредитирането на задграничните доставчици на висше образование. Този модел изисква чуждестранните институции да са получили акредитация или друг вид формално разрешение от приемащата страна (напр. от министерството на образованието), преди да започнат дейността си. Този модел има разнообразна практика - от задължителна регистрация до официално оценяване на академичните критерии. Изискванията обикновено са ясни и недвусмислени и не са обременяващи.
Много рестриктивен	Правителството или друг упълномощен орган за висше образование налага стриктни изисквания към чуждестранните доставчици. Възможни са следните изисквания: установяване на физическо присъствие в страната (т.е. франчайзингът не се разрешава); оторизиране само на институции за висше образование и/или програми, които са акредитирани от съответната агенция в страната домакин и/или изменение на учебните планове на чуждестранните доставчици в съответствие с местното осигуряване на образование. Възможни са и други ограничения.

МЕЖДУНАРОДНИ РАМКИ ЗА ОСИГУРЯВАНЕ НА КАЧЕСТВО В ТРАНСНАЦИОНАЛНОТО ВИСШЕ ОБРАЗОВАНИЕ

Експортиращите страни имат интерес в транснационалното висше образование. Освен генериране на доход, те могат да имат и политически цели като привличане на квалифицирана работна ръка, подобряване на имиджа и международна позиция в други стра-

ни чрез културна и образователна дейност. Експортиращите страни носят отговорност за осигуряване на качество в условията на транснационалното висше образование и по тази причина подчертават необходимостта то да се регулира по същия начин, както и националното висше образование.

Транснационалното висше образование е международна отговорност. Международни-

те организации като Съвета на Европа, Международната асоциация на университетите, ЮНЕСКО и ОИСР предприемат съвместни действия за разработване на основни принципи за транснационално висше образование.

Интернационализирането на висшето

Дефинирани са следните осем условия:

образование може да донесе полза както на приемащата, така и на експортиращата страна, но трябва да бъдат изпълнени определени условия, така че приемащата страна да може да реализира потенциалната полза.

- **Чуждестранният доставчик на образование трябва да отговори на потребностите (икономически, социални и културни) на приемащата страна (условие за обществено значение).**
- **Учащите са защитени от ниско качество на предлаганите образование и квалификации (условие за качество).**
- **Квалификациите са международно валидни и преносими (условие за приложимост).**
- **Рискът за стабилността и последователността на образователната система на приемащата страна е ограничен (условие за суверенитет).**
- **Международното сътрудничество между националните агенции за осигуряване на качество и акредитация нараства (условие за сътрудничество).**
- **Съществуват стабилни системи за осигуряване на качество и акредитация или тяхното развитие се подпомага (условие за изграждане на капацитет).**
- **Рискът за „изтичане на мозъци“ е сведен до минимум (условие „изтичане на мозъци“).**
- **Образователното несъответствие между слабо развитите държави и другите развиващи се държави намалява благодарение на подходяща подкрепа за развитие на образованието (условие за образователно несъответствие).**

Източник:

Regulating and assuring the quality of crossborder providers of higher education

http://www.iiep.unesco.org/fileadmin/user_upload/Cap_Dev_Training/Training_Materials/HigherEd/EQA_HE_5.pdf

М. Стоянова

ФОРМИ НА ПРЕДОСТАВЯНЕ НА ВИШЕ ОБРАЗОВАНИЕ ОТ ЧУЖДЕСТРАННИ ДОСТАВЧИЦИ

Петте държави, водещи износители на висше образование (Австралия, Нова Зеландия, Великобритания, САЩ и Канада), използват като форма за предоставяне на образование насочването на студентите към чуждестранни университети. Тази форма се допълва от увеличаване на програмите в страната, предоставяни от чуждестранни доставчици на висше образование чрез различни споразумения, включително за туининг, франчайзинг, дистанционно обучение, елект-

ронно обучение и за филиали на чуждестранни университети. Таблицата по-долу описва основните характеристики на тези споразумения, които предлагат алтернатива за студентите да придобият чуждестранна образователна степен или диплома, без да се обучават в чужбина през целия период на обучение.

Разнообразните форми на предоставяне на образование увеличават гъвкавостта и избора на студентите, като дават въз-

можност на местните институции да предлагат програми, които те не са в състояние да осигурят самостоятелно. За институцията износител на образование основните ползи са получаване на достъп до нови образователни пазари и записване на студенти, които иначе не биха се записали в нейните програми. Като цяло обаче това е обмен с известен компромис между цена, качество и задълбоченост на програмите, който влияе на техния обхват в различните форми на предоставяне на образование. В единия край на спектъра от форми са филиалите, относително нова форма на предоставяне, които са с висока цена, но и с по-високо качество на образованието и са способни да осигурят редица специалности. Тези филиали са икономически жизнеспособни само ако вътрешното търсене за скъпи курсове е достатъчно високо или ако те могат да привлекат студенти от региона. Чуждестранните институции често изискват ангажимент от правителството на приемащата страна, с

цел да се гарантира стабилността на техните дейности. В другия край на спектъра са програмите за дистанционно обучение и отворените учебни програми, които предлагат достъп до образование на студенти от различни социални среди на по-ниска цена. Между тези две крайности се намират редица други форми на доставка, включително съвместни образователни степени, туининг, франчайзинг и валидирани програми, където качеството е променливо и е трудно да се оцени, тъй като то зависи не само от съдържанието на курса и пълномощията на чуждестранния доставчик, но също и от поддържането и контрола на качеството, осигурени от местния партньор. Отличителна черта на програмите туининг и франчайзинг е, че една местна институция може да развие партньорства с няколко чуждестранни институции от различни страни, като по този начин се увеличава съществено изборът на курсове за студентите в приемащите страни.

Характеристики на различните форми на предоставяне на висше образование от чуждестранни доставчици

ФОРМА	ОПРЕДЕЛЕНИЕ	ХАРАКТЕРИСТИКИ
Филиали	Чуждестранната институция създава собствен филиал или съвместно с местен доставчик, като образованието се осигурява изцяло от чуждестранния университет и то води до придобиване на образователна степен от негово име.	Изисква сериозна начална инвестиция в терен, инфраструктура и оборудване. Преподавателите от чуждестранната институция обикновено преподават курсовете директно във филиала. Често е необходим официален ангажимент от правителството на страната домакин (чрез субсидии или предоставяне на терен и др.), за да се намалят рисковете за чуждестранните доставчици.
Съвместни образователни степени	Студентите изучават съвместна програма, предлагана от институциите в двете страни. Квалификацията може да се присъди като съвместна образователна степен или две отделни степе-	Курсът се придържа към стандартите на двете институции. При съвместната образователна степен всеки университет поема отговорност за различни аспекти на програмата. Двете ин-

	ни, които всяка партньорска институция присъжда.	ституции трябва да сътрудничат помежду си на равни начала, за да се гарантира, че учебното съдържание и изискванията за умения са сходни.
Туининг програма	Студентите изучават част от програмата в местната институция, а другата част - в партньорската чуждестранна институция. Образователната степен се присъжда от чуждестранната институция.	Част от учебния план на чуждестранния доставчик, с продължителност на обучението една или две години, повтарят точно учебния план на местната институция. В курсовете обикновено се използва същата форма на преподаване, текстове и методи на оценяване, както в местния университет, с малко адаптирано съдържание на местно ниво. Преподавателите на чуждестранния доставчик обикновено също преподават част от курса, заедно с местните преподаватели. Местният доставчик осигурява необходимото оборудване и набира преподаватели и персонал в съответствие с критериите и стандартите, определени от чуждестранния доставчик.
Франчайзинг програма	Образователни програми, предназначени за обучение от чуждестранни доставчици (франчайзодател), доставени на местна институция (франчайзополучател). Студентът получава квалификация от институцията франчайзодател. Съществуват различни възможности – от пълен до частичен франчайзинг.	При пълен франчайзинг чуждестранният доставчик делегира всички правомощия (включително пълна академична отговорност), но тази форма се среща рядко. По-често срещани са частичните франчайзинги, когато споразумението между партньорските институции определя разделението на отговорностите. Обикновено чуждестранният доставчик оценява способността на местните партньори да отговарят на минималните стандарти за качество и дава насоки и/или одобрява/контролира критериите за прием и оценяване на студентите. Курсът е собственост на чуждестранния доставчик, който взема такси за използване на

		учебните програми, учебни материали, провеждане на изпити и техническо поддържане на персонала. Чуждестранният гоставчик може да посочи мястото за провеждане на обучението.
Валидирана програма	Програма, създадена в местна институция за висше образование, която е "одобрена" от чуждестранна институция като равностойна на нейна програма и води до издаване на диплома от чуждестранната институция.	Чуждестранните гоставчици могат да подпомагат местните гоставчици за проектиране и създаване на учебен курс, който да бъде "одобрен".
Дистанционно обучение/отворено обучение (електронно обучение)	Учебният курс е чрез дистанционно обучение – традиционно или онлайн – и може да се провежда заедно с местен партньор или изцяло от чуждестранен гоставчик. Отворено обучение означава, че програмата няма редовните академични изисквания за прием.	Значителни различия в бизнес и образователните модели при гоставчиците и страните.

Източник:

Trends in International Trade in Higher Education: Implications and Options for Developing Countries
http://siteresources.worldbank.org/EDUCATION/Resources/278200-1099079877269/547664-1099079956815/WPS6_Intl_trade_higherEdu.pdf

Л. Рачева

СЪЩНОСТ НА ФРАНЧАЙЗИНГА И ПРИЛАГАНЕТО МУ ВЪВ ВИСШЕТО ОБРАЗОВАНИЕ

Същност на франчайзинга

Франчайзингът е форма на сътрудничество между юридически и финансово независими една от друга страни – франчайзодател и франчайзополучател, при което франчайзодателят предава на франчайзополучателя правото да използва търговското име, търговския знак, ноу-хау, стандартите за работа, технологиите, както и всички права върху промишлената и интелектуалната собственост, съгласно концепцията на франчайзодателя.

Законодателство

Законодателствата на някои страни ре-

гулират много от въпросите, свързани с франчайзинга, като преддоговорните отношения, необходимия обем от информация за франчайзодателя и др. Франчайзодателите трябва да се регистрират в национални регистри, както и да вписват фактите по сключване и прекратяване на договорите за франчайзинг.

Зачитането на интелектуалната собственост нараства в световен мащаб. Законодателството в тази област стимулира нейния трансфер и използването ѝ с икономически цели.

Оптималното законодателство, подхо-

гящата икономическа среда и активната предприемаческа дейност са от съществено значение за устойчивия темп на развитие на франчайзинговите отношения.

Предмет на договора за франчайзинг е правото да се използват правата върху интелектуалната собственост (търговска марка, промишлени образци, изобретения, произведения, икономически тайни, методи за управление на бизнеса и др.), икономически опит и делова репутация.

За предотвратяване на практиките на недобросъвестност, Европейската федерация по франчайзинг приема Европейски етичен кодекс на франчайзинга - сборник с най-важните принципи на взаимоотношенията в практиката на франчайзинга. Много гържави от ЕС също са разработили национални и регионални кодекси в съответствие с европейската нормативна уредба. През септември 2002 г. е приет "Моделът франчайз. Право на оповестяване" (Model Franchise. Disclosure Law, Rome, September 2002). Той е водещ документ за регулиране на отношенията и нормите на отговорност за разкриване на икономическа информация при отдаване на франчайзодателя.

Единен за ЕС наднационален нормативен документ за франчайзинга е Регламент № 4087/88 на Европейската комисия от 30.11.88 г. Европейското законодателство в областта на франчайзинга не заменя или отменя националното.

Франчайзинг в образованието

Същността на образователния франчайз е, че между институциите се сключва договор, който определя основните условия за сътрудничество, правата и задълженията на страните, финансовите условия, срока на договора и др. Завършващите студенти получават сертифицирани дипломи. Елитни висши училища, притежаващи оригинална концепция, технология за обучение, гъвкава структура за управление и др., често създават филиали и след това подпомагат тяхната дейност чрез постоянен контрол и методическа помощ.

Франчайзингът в образованието е отраслова форма на франчайзинг. Това е съв-

местна дейност на образователните институции за създаване или предоставяне на свързаните с тях услуги и продукти и излизане на образователния пазар. При това услугите трябва да съответстват на лиценза на образователните институции за правото да извършват образователна дейност. Франчайзингът е комплекс от изключителни права за предоставяне на образователни услуги под търговската марка на франчайзодателя при определени условия.

В условията на пазарна икономика се засилва конкуренцията. Образованието навлиза в сферата на пазарните отношения, така както промишлеността, строителството, банковата и други системи. Франчайзингът може да се използва от образователните институции като средство за борба с конкуренцията.

Франчайзингът е особено популярен при обучението по професионално ориентирани учебни дисциплини, най-вече по бизнес и мениджмънт, инженерни науки и технологии.

Права и задължения

Прехвърлянето на права може да бъде пълно или частично. Пълно прехвърляне на права включва правото: да се приемат студенти за курсове по всяка програма, да се оценяват техните знания, да се правят проверки и да се издават документи за съответното образование и (или) квалификация. Пълно прехвърляне на изключителни права се среща много рядко, обикновено се предават само част от тях, например реклама на програмата и нейното популяризиране, привличане на студенти и преподаватели и др.

Задълженията на франчайзодателя в областта на образованието са:

- о предоставяне на потребителя на помощ в образователния процес;
- о предоставяне на потребителски лицензи по договора и извършване на акредитация на учебните програми;
- о прехвърляне на потребителя на публикувани образователни материали;
- о осигуряване на подкрепата на потребителите в областта на научната и методическата работа, обучението на учители и

преподаватели (учители, съветници) и тяхното сертифициране;

- о контрол на качеството на образователните услуги, предоставяни от страна на потребителя въз основа на договора за франчайз;

- о регистрация на студенти и обучаващи се;

- о междинно и окончателно сертифициране;

- о издаване на сертификати.

Франчайзодателят увеличава обема на продажбите на услуги и печалбата, но запазва правото да контролира как да се използва неговият образователен продукт. За да не постраде репутацията на търговската марка на франчайзодателя, той трябва да следи за качеството на стоките/услугите, произведени/извършвани от франчайзополучателя.

За тази цел франчайзодателят наема специален персонал, който системно контролира франчайзополучателя. Той задължава франчайзополучателя да прилага в дейността си определен брой стандарти.

Франчайзополучателят създава и развива своя образователна дейност и получава достъп до апробирана образователна концепция, право да използва иновационни програми, да повишава квалификацията на персонала си, както и възможност в бъдеще да работи самостоятелно.

Франчайзингът не само води до увеличаване на предлаганите образователни услуги и повишаване на тяхното качество, но и способства за повишаване на интелектуалното ниво на обществото, осигурявайки достъп до различни равнища на образование там, където преди това то е било недостъпно.

Източници:

1. Възможности франчайзинга

http://triarh-franchising.com/index.php?option=com_content&task=view&id=4&Itemid=1

2. Что такое франчайзинг?

<http://triarh-franchising.com/>

[index.php?option=com_content&task=category&sectionid=1&id=13&Itemid=24](http://triarh-franchising.com/index.php?option=com_content&task=category&sectionid=1&id=13&Itemid=24)

3. Антимонопольное законодательство Европы на стороне франчайзинга - http://triarh-franchising.com/index.php?option=com_content&task=view&id=544&Itemid=1

http://triarh-franchising.com/index.php?option=com_content&task=view&id=544&Itemid=1

4. Франчайзинг - образовательных услуг в ходе интернационализации учебного процесса: проблемы и перспективы -

http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Pekon/2010_2/73-74.pdf

Е. Джерманова

ТЕНДЕНЦИИ НА ИНТЕРНАЦИОНАЛИЗАЦИЯТА И ТРАНСГРАНИЧНИТЕ ДЕЙНОСТИ

Възходът на обществото на знанието е довел до повишаване на конкуренцията за привличане на таланти от цял свят и стремеж от страна на много национални органи за развитие на университети от световна класа в техните страни. Някои страни, чийто сектор на висшето образование е незабележим до преди няколко години, се проявяват като силни международни конкуренти в състезанието за таланти. Сред тях са Китай, Индия, Малайзия, Сингапур и съвсем наскоро - държавите от Персийския залив с техните огромни финансови ресурси.

Съществува тенденция към по-голяма степен на равнопоставеност в интернационализацията и трансграничните дейности, най-вече между Изтока и Запада: сега Китай приема повече студенти, отколкото изпраща в чужбина. През 2007 г. по брой на започнали чуждестранни студенти страната се нарежда на пето място в света след САЩ, Великобритания, Франция и Германия. Това увеличение отразява нарастващото значение на Китай в света, но също така е резултат от съгласуваната правителствена политика за превръщането на страната до

2020 г. във важно място за получаване на висше образование.

- Други интересни примери за компенсиране на асиметричните взаимоотношения са скорошното отваряне на Малайзийския университет в Лондон и на Индийския университет в САЩ.

- В Доклада на Съвета на висшите училища на САЩ от 2008 г. се отбелязва за "все по-ожесточена конкуренция" от страна на Европа да задържи повече студенти в магистърски програми, а също и да набира по-голям брой от чужбина.

- Някои от най-важните международни играчи са имали очевидни трудности, които са дали уроци на всички, а именно:

- Разбирането, че създаването на физическо присъствие в чужбина носи много малки краткосрочни финансови печалби. Това е дългосрочна инвестиция, която изисква също така проява на чувствителност към местните културни проблеми.

- Разбирането, че интернационализацията е непостоянен източник на доходи и че студентският поток се покачва и спада и се влияе от променящите се политически и икономически ситуации (например САЩ след 11 септември 2001 г. или Австралия). След период на бърз растеж в набирането на чуждестранни студенти, австралийското висше образование показва признаци на затруднения поради неочакваното спадане на общия им брой. Това се вижда от дефицита в размер на 5 милиона долара, който се появява в бюджета за 2006 г. на Департамента по изкуства на Мелбърнския университет и от недостига от 25 милиона долара на Кралския технологичен институт в Мелбърн през 2007 г. или от уволнението на 200 души от преподавателския и административния персонал в Университета на Централен Куинсланд през юни 2008 г.

- Най-важното е, че тези трудности са довели до разбирането, че успешната международна стратегия не може да бъде само фи-

нансова, но трябва да бъде свързана с качеството на образованието, и че това струва повече пари, отколкото може да донесе. Според Симон Маргинсън, професор в Мелбърнския университет, финансовата зависимост на австралийските институции от чуждестранните студенти деформира университетските цели и заплашва качеството на образованието. Високият брой чуждестранни студенти е бил поддържан от приема и завършването на някои студенти със съмнително качество в подготовката. Неотдавнашно проучване е установило, че една трета от чуждестранните студенти, които са завършили и получили разрешение за постоянно пребиваване, не показват компетентност по английски език на основния тест на австралийския имиграционен отдел.

Друга тенденция е значителното увеличаване на съвместните квалификационни степени като алтернативна стратегия за интернационализация. Този тип сътрудничество е отличителен белег на Европа, но се забелязва растеж на съвместни квалификационни степени и в други части на света. Проучване от 2008 г. например сред американските висши училища показва, че 38% от тях имат най-малко една такава програма, срещу 29% през 2007 г. Междувременно 31% от посочените институции планират да създадат нова програма за сътрудничество в рамките на следващите две години. Качеството на съвместните образователно-квалификационни степени е важен въпрос в дискусиите в Болоня. Европейската асоциация за осигуряване на качество във висшето образование (European Association for Quality Assurance in Higher Education – ENQA) и Европейската университетска асоциация (European University Association – EUA) обръщат внимание на осигуряването на качеството на съвместните квалификационни степени в два различни проекта, подкрепени от Европейската комисия, и са представили алтернативни и допълнителни начини за осигуряване на тяхното качество.

Източник:

Quality Assurance in Transnational Higher Education
<http://www.enqa.eu/files/ENQA%20workshop%20report%2011.pdf>

Н. Колева

НАЦИОНАЛНИ РЕГУЛАТОРНИ РАМКИ ЗА ФРАНЧАЙЗ КУРСОВЕ И СЪВМЕСТНИ ПРОГРАМИ ЗА ОБУЧЕНИЕ

През 2010 г. консултантите и преподавателите в създадения от ЮНЕСКО Международен институт за планиране на образованието разработват и публикуват „Регулиране и гарантиране на качеството на трансграничните достъпности“. В този модул се отбелязва, че в повечето системи на висшето образование франчайз курсовете и съвместните програми за обучение са най-честите форми на търговско присъствие на трансграничното предоставяне на образование. Регулаторните рамки за създаване на нови учебни програми се отнасят до общите рамки. Те също така могат да се позовават на разпоредби, уреждащи специалните споразумения за съвместни програми и за франчайзинг.

ОБЩИ УСЛОВИЯ ЗА ОТКРИВАНЕ НА НОВИ УЧЕБНИ ПРОГРАМИ

Общата регулаторна рамка за нови учебни програми значително се различава в отделните държави. В много от тях уполномощените университети (chartered universities) не трябва да преминават през процес на одобрение от министерство или компетентен национален орган, отговорен за създаването на нови учебни програми. Официа-

лен орган (министерство или регулатор) изисква някои програми да бъдат подложени на процедура за одобрение. В повечето западни англофонски държави и някои държави от Латинска Америка одобрени или признати университети могат да започнат обучение по нови програми без допълнително публично разрешение. Разрешение от правителството обаче е необходимо за отварянето на нови курсове в неуниверситетския сектор на образование. В много региони образователното министерство или регулаторен орган участват по един или друг начин в откриването на нови учебни програми. Въпреки това правилата се различават значително в зависимост от нивото и вида на новата учебна програма.

В табл. 1 са представени общите изисквания за създаване на нови учебни програми в частните институции за висше образование във Филипините. Този пример показва, че вече има национална регулираща рамка, която утвърждава минималните изисквания за откриване на нови учебни програми. Това се допълва от специален регламент за трансграничното висше образование, който е разгледан в табл. 5.

Таблица 1. Правила за създаване на нови курсове на обучение във Филипините

Издаването на разрешение от държавата преминава през две фази:

- * етап на разрешение;
- * етап на признаване (DECS, 1992).

Етап на разрешение: той следва след подаване на искане за откриване на училище. Това искане трябва да се направи не по-късно от началото на учебната година, предшестваща учебната година, когато е желателно откриването на новата учебна програма. Разрешителното оторизира училището да организира един или повече курсове на обучение за определен период от време. То е валидно само за определена учебна програма, която се изучава през учебната година, и може да бъде отменено, ако има причина за това. Записаните студенти имат едни и същи права и предимства като тези, включени в утвърдени програми.

Етап на признаване: той следва след етапа на разрешение. Искането за признаване трябва да се направи най-късно в края на януари на учебната година, която предхожда

годината на получаване на диплома за завършване на първия випуск студенти, записани в тази учебна програма, т.е. третата академична година за четиригодишните курсове; четвъртата учебна година за петгодишните курсове. Сертификатът за признаване трябва да бъде издаден в началото на последната година на обучение по програмата.

Сертификатът за признаване има следните валидности:

Сертификатът за признаване е винаги в сила освен ако не бъде отменен по някаква причина след законосъобразна процедура (редовна). По този начин след признаването институцията може да открие програма, ако не се установи пропуск чрез мониторинг и оценка.

Разрешение и признаване се предоставят на програми, които са в съответствие с минималните изисквания и стандарти, установени от Комисията за развитие на висшето образование (Commission on Higher Education Development - CHED) в нейните политики, стандарти и насоки, засягащи учебните програми. Тези политики, стандарти и насоки предписват минималното съдържание, производствените средства, процесите и методите за всяка програма. Комисията за развитие на висшето образование е публикувала политики, стандарти и насоки за повече от 40 курса за обучение. Те са разработени от 10 технически комисии, съставени от експерти, преподаватели по съответните дисциплини, както и представители на Комисията за професионално регулиране в компетентните технически комисии на програмите, които водят до изпити за професионална практика.

ПОЛИТИКИ В ОБЛАСТТА НА ФРАНЧАЙЗ ОБРАЗОВАНИЕТО

Отделните държави развиват различни политики по отношение на франчайз образованието. Тези политики са свързани с общите цели на политиката на висшето образование. Те обхващат основните правила за транснационалното висше образование и включват следните три опции:

- директно насърчаване;
- липса на регламент (или ненамеса);
- регулаторен подход.

Директно насърчаване на франчайз образованието

Директното насърчаване може да се постигне, когато правителствата въведат стимули, обикновено финансови, за развитието на франчайз образованието, какъвто е

случаят в Оман. В тази държава социалното и икономическото търсене на висше образование е нараснало бързо, особено през последните десет години. Програмите за развитие, осъществени през последните 30 години, са довели до бързо нарастване на броя на младежите, които след завършване на средно образование желаят да продължат образованието си във висши училища. Капацитетът на системата на висшето образование обаче не е достатъчно развит, за да се отговори на търсенето. В отговор на това предизвикателство правителството на Оман решава да стимулира отварянето на частни институции (университети и колежи). За да се гарантира качество на обучението, предлагано от тези институции, те трябва да бъдат обвързани с реномирани чуждестранни университети.

Таблица 2. Директно насърчаване на франчайз образованието в Оман

Оман следва подход, който пряко насърчава франчайзинга във висшето образование в рамките на частното висше образование. Условието за получаване на разрешение за предоставянето на частно висше образование задължава тези университети и колежи да имат споразумение за академично членство с институции за висше образование, признати и акредитирани в чужбина.

Оман има за цел да създаде сдружения между известни чуждестранни институции и национални частни институции, за да разшири бързо предлагането на качествено местно висше образование. Министерството на висшето образование е разработило типов договор за академично присъединяване, който уточнява механизмите за сътрудничество на институции за висше образование в страната с такива в чужбина. Системите за образование, предлаганите курсове за обучение, методите за оценка и дипломите се определят от присъединените университети. Следва да се отбележи, че страната е поставила изрично условие чуждестранните институции, които участват във франчайз споразумение, да приемат в институциите по произход студенти от сателитни филиали (кампуси) или от франчайз образование.

Липса на регламент в областта на франчайз образованието

Тази опция често е избор в страни, където статутът на университетите автоматично дава право за създаване на нови програми на обучение. Университетът, от своя страна, е отговорен за осигуряване на

качеството на програмите. Такъв е случаят в Кения, където по силата на статута на упълномощен университет, държавните университети нямат нужда да получават одобрение за нови програми, включително франчайз програми.

Таблица 3. Липса на регламент за упълномощените държавни университети в Кения

Сътрудничеството между всички държавни университети и доставчиците на транснационално образование започва с подписването на протокол за споразумение между съответните институции. Законите за създаване на държавни университети позволяват сътрудничество между университетите и други институции или органи, за да се подпомогне постигането на целите на университета. При тези условия той се определя като национален университет, който работи, включително и неговия съвет, за да гарантира, че предлаганите образователни услуги са с добро качество и че институцията, с която той си сътрудничи, е акредитирана и/или призната в страната по произход.

Регулиране на франчайз образованието

Страните, които решават да приемат активна позиция по отношение на франчайз образованието, избират регулаторния подход. Повечето от тях създават регулаторни механизми на два етапа: при създаването на структури за споделяне на риска (джойнт венчър) между местните и чуждите институции, както и чрез система за непрекъснат контрол. Този подход е ефективен, когато е налице подходящо регулиране на местните доставчици, тъй като франчайзингът действа чрез тях.

Когато съществуващото франчайз об-

разование създава впечатление за лошо качество, държавите могат да решат да прилагат умерен или строг регламент. Хонконг например приема умереното регулиране. Доставчиците на транснационално висше образование трябва да бъдат регистрирани пред националните органи и да предоставят информация за курсовете на обучение. В Южноафриканската република и Филипините е приет строг регламент. В тези държави доставчиците на транснационално висше образование се подчиняват на националните разпоредби за осигуряване на качество (табл. 5).

Таблица 4. Умерено регулиране на франчайз образованието в Хонконг

Правителството на Хонконг регламентира през 1997 г. чуждестранното предлагане с наредба за висшето образование и чуждестранните участници, като посочва няколко причини.

Целта на законодателството е да се защитят потребителите в Хонконг от предлаганите на пазара посредствени чуждестранни учебни програми. Законодателството помага да се затвърди репутацията на Хонконг като общност, присъединена към международно признатите академични стандарти и надеждния професионализъм. Тази цел се постига чрез система за регистрация и контрол на обявите, финансирането и ползването на помещения.

Наредбата е модел за прозрачност в регулацията и полезен списък на елементите на транснационалното образование. От външните доставчици се изисква да представят подробна информация за различните аспекти на предлаганото обучение. Курсовете на обучение са посочени на интернет страницата на правителството и подробна документация е на разположение в Бюрото за регистрация на Хонконг.

Изискват се оперативни данни за съдържанието на курсовете (цели и задачи, структура и съдържание, както и специфичното приложение за Хонконг); методите за обучение; изискванията към студентите (критерии за прием, владеене на езици, оценка на курсовете, подробности за оценителите); членовете на персонала (квалификация и опит), оборудването и поддръжката, предлагани в Хонконг (зали, библиотеки, лаборатории). Съответните отговорности на националните и чуждестранните доставчици трябва да бъдат определени за следните дейности: реклама и маркетинг; прием; регистрация; събиране на студентски такси; наемане, назначаване и контрол на местни преподаватели; подкрепа на студентите; организиране на изпити и система за оценяване; обратна връзка със студентите. Трябва да се представи описание на процедурите за осигуряване на качеството. Доставчиците изготвят годишен доклад с подробни данни за броя на студентите, броя на завършилите висше образование, както и всички промени в учебния план.

Наредбата служи като система за регистрация и източник на информация за кандидат-студентите. Тя не гарантира качество. Подобно на другите закони за защита на потребителите, наредбата включва предупреждение за риск: «Местните потребители са наясно с факта, че регистрацията или освобождаването от регистрация не предоставят на курсовете никакъв специален статут, нито признаване на еквивалентност с национална диплома.»

Таблица 5. Строго регулиране на франчайз образованието във Филипините и Южноафриканската република

Във Филипините и Южноафриканската република франчайз образованието е регулирано.

В Южноафриканската република от 2002 г. насам франчайз образованието е забранено, ако чуждестранният доставчик няма национално представителство чрез посредничеството на сателитен филиал (кампус). В резултат на появата на голям брой франчайз курсове с лошо качество, е трудно да се гарантира, че потребителите са добре информирани за качеството на предлаганите програми и състоянието на акредитация. Данните потвърждават, че магистърски курсове, чието качество е сертифицирано в страните по произход, не са получили акредитация в Южноафриканската република. Причината е, че тези курсове са оценени в страните по произход по данни на хартия, без да е посетено мястото, за да се наблюдават действителните условия за тяхното прилагане.

Във Филипините в рамките на съвместни или франчайз програми се изисква участващите институции да отговарят на определени изисквания за качество. Комисията за висше образование (регулаторен орган на висшето образование в страната) поставя като условие само признатите от нея институции за висше образование с акредитирани курсове да могат да се споразумяват с призната и акредитирана чуждестранна институция за висше образование. Един чуждестранен доставчик може да предложи програма, ако тя е акредитирана в страната по произход или чрез посредничеството на национален партньор в областта на висшето образование, който е получил второ ниво акредитация от частни национални акредитиращи органи. Освен това институциите трябва да изготвят протокол за споразумение в съответствие с модела, изготвен от Комисията за висше образование.

Как може регламентът за франчайзинга във висшето образование да бъде по-ефективен?

Споразуменията за франчайзинг и съвместно образование често се правят в рамките на неточен регламент, което дава възможност за заобикаляне на правилата. За да бъде ефективен, регламентът за франчайз образованието трябва да се прилага във всички сектори на висшето образование (университетския и неуниверситетския). Доставчиците на трансгранично висше образование често работят с национални институции за висше образование, които нямат нужда от одобрение, за да открият нова програма. Когато голяма част от висшето образование е предмет на регулиране, доставчиците могат да продават програми за обучение в рамките на предложение без призната квалификация. В този случай квалификацията ня-

ма да бъде национално призната, понеже доставчикът е регистриран като търговско предприятие.

Много е важно правителствата да информират обществеността за признатите учебни програми. Това се прави на интернет страниците на образователните министерства или чрез регулаторни органи, отговорни за признаване на курсове и квалификации. Кандидат-студентите трябва да могат да видят дали институция или учебна програма, която ги интересува, е призната от националните власти. Някои страни полагат специални усилия да информират обществеността за наличието на такава информация. Те организират акции за осведомяване на учениците от втората степен на средното образование как да намират информация за програмите, които са официално признати, и за тези, които не са признати.

Таблица 6. Увеличаване на възможностите на студентите за информиран избор на доставчик на висше образование в Южноафриканската република

В Южноафриканската република, както и в много развиващи се страни, либерализацията на висшето образование се развива. Учениците, които влизат във висшето образование, считат чуждестранната диплома като "билет" за транснационална мобилност на пазарите на заетост в развитите страни. Изборът на лошокачествена програма и неodobrena институция означава не само силно разочарование за студента, но може да има неблагоприятен ефект върху оцеляването на семейството, защото често семействата плащат студентските такси със заеми.

Набирането на студенти става предимно чрез обяви в медиите, особено във вестниците. Често тези обяви не съдържат достатъчна и точна информация за нивото на институцията или нейната регистрация от компетентните органи, отдел в образователното министерство (DoE) и Южноафриканския квалификационен орган (South African Qualifications Authority - SAQA). Понякога институциите дават умишлено погвеждаща информация.

След многобройни жалби от кандидат-студенти и обществеността Комисията за качество на висшето образование (Higher Education Quality Committee - HEQC) провежда информационна кампания, като целта е да се запознаят обществеността и бъдещите студенти с начините за предпазване от незаконни и безскрупулни доставчици. Организаторите се надяват, че хората ще се научат да идентифицират законните от незаконните доставчици на образование. Националната информационна кампания се провежда чрез средствата за масово осведомяване (радио и печатни медии) и е насочена към основните участници. В продължение на два месеца са разгледани и анализирани обявите на институциите. През този период намалява броят на заблуждаващите обяви, а мамещите институции са получили нареждане да прекратят тази дейност.

След кампанията бъдещите студенти са били по-наясно с разликата между легалните и нелегалните доставчици на висше образование. Въпреки това те, както и обществеността все още не разбират концепцията за акредитация и осигуряване на качество, което показва, че трябва много да се работи, особено за осведомяването на студентите за качеството на образованието и тяхното участие в осигуряването на качество на институционално ниво.

Комисията за качество на висшето образование упражнява контрол върху публикуването на обяви, като разработва ръководства за добри практики и протоколи. Организиранни са семинари за подпомагане на акредитираните институции с цел подобряване на техните етични практики в областта на рекламата. Южноафриканският квалификационен орган е разработил рекламни протоколи, в частност използване на неговото лого. Комисията за качество на висшето образование е направила оценка на информационната кампания и планира разработването на нов подход към информацията за качеството и отчетността на студентите.

Източник:

Réglementer et assurer la qualité des prestataires transfrontaliers

http://www.iiep.unesco.org/fileadmin/user_upload/Cap_Dev_Training/Training_Materials/HigherEd/AQE_ES_5.pdf

Н. Колева

ПРАВНО РЕГУЛИРАНЕ НА СЪВМЕСТНИ ОБРАЗОВАТЕЛНИ СТЕПЕНИ В АВСТРИЯ

В Австрия съвместните образователни програми и степени са регламентирани в Закона за университетите от 2002 г. В параграф 56 се посочва, че съвместните програми трябва да се акредитират съгласно действащите в страната Закон за висшето образование (2005 г.), Закон за акредитация на университетите (2000 г.) и Закон за специализираните висши училища и висшите педагогически училища (2002 г.). В параграф 51 се уточнява, че студентите, които се обучават по такива програми могат да придобиват образователно-квалификационни степени (ОКС) "бакалавър", "магистър" или

"доктор".

Съгласно правните регламенти, съвместните програми се основават на сключени споразумения между:

- една или повече институции за висше образование от страната;
- институции, които финансират учебни програми във висши училища;
- частни университети;
- педагогически висши училища;
- акредитирани чуждестранни институции за висше образование.

Обучението по тези програми се провежда по формата на програми за придобиване

на съвместни, двойни или множествени ОКС.

В споразуменията между институциите за висше образование, които регламентират съвместните образователни програми, се разпределят отговорностите между отделните участници (прием на студенти, издаване на свидетелства за завършена ОКС, признаване на изпити и др.). В учебните програми се уточнява коя институция за коя учебна дисциплина отговаря. Учебните занятия трябва да се провеждат с финансовата и организационната подкрепа на отговорните институции.

Задължение на ректорските съвети на висшите училища, участващи в създаването на съвместни образователни програми, е да уточнят:

- продължителността на образователната програма и периода, през който тя ще се провежда;
- условията за прием на студенти;
- условията за участие на студентите в европейските програми за мобилност.

След изготвянето на споразумението сенатите на образователните институции, участващи в съвместната образователна програма, са задължени в рамките на определен срок да я оповестят публично.

Съвместните образователни програми за ОКС "бакалавър" и "магистър" трябва да са така организирани, че да е възможно студентите да се обучават и в чужбина.

В правилника на съвместната образователна програма се уточнява използването на чужди езици при:

- провеждането на учебните занятия;
- полагането на изпити;
- формулирането на научни тези;
- определянето на наименованията на абсолвентите;
- оформянето на дипломите за присъждане на академична степен;
- издаването на свидетелства за завършено образование и приложенията към тях.

Съгласно закона, условията за създаване на една съвместна образователна програма са:

1. При обучение, за завършването на ко-

ето се изискват до 120 кредитни точки по ECTS, е необходимо придобиването на най-малко 30 кредитни точки в партньорската институция, а при обучение, за завършването на което се изискват над 120 кредитни точки по ECTS – да се придобият най-малко 60 кредитни точки в партньорската институция.

2. Задължително сключване на споразумение за провеждането на съвместната образователна програма между участващите партньорски институции.

3. Участващите в съвместната образователна програма трябва да вземат решение относно разпределянето на кредитните точки според учебния план.

4. При завършване на съвместна образователна програма се издава съвместна диплома или се присъждат съответните образователни степени на институциите, в които е проведено част от обучението.

5. Към споразумението за съвместна програма се прилага задължително учебният план.

6. Учебните съдържания и акредитацията на съвместната образователна програма се определят в правилник съгласно европейските изисквания за програмите за ОКС "бакалавър", "магистър" и "доктор".

7. Споразумението за съвместна образователна програма трябва да се представи на заместник-ректора, отговарящ за международното сътрудничество, който отговаря за споразумението при акредитацията на учебната програма.

Споразумението трябва да включва задължително:

- очакваните резултати от студентите;
- условията за прием;
- размера на студентските такси;
- информация за изпитите, които трябва да положат студентите;
- задължителните научни разработки, които трябва да изготвят студентите;
- академичните степени, които ще се присъждат.

Допълнително в споразумението може

да се включи информация за организацията и финансирането на мобилността на студентите. Партньорските образователни институции трябва да уточнят в коя от тях ще се извършва приемът на студенти.

В споразумението се определя редът за научното ръководство при изготвяне на дипломни работи и други научни разработки, както следва:

- допуска се за научен ръководител да бъде привлечен чуждестранен преподавател;
- признават се дипломните работи или други научни разработки, които са изготвени и/или оценени в чуждестранната партньорска образователна институция.

Източник:

Bundesgesetz über die Organisation der Universitäten und ihre Studien (Universitätsgesetz 2002)
<http://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=20002128>

Ю. Дичева

ТЕНДЕНЦИИ В ИЗНОСА НА ВИСШЕ ОБРАЗОВАНИЕ НА МЕЖДУНАРОДНИЯ ПАЗАР

През следващите години се очаква засилено търсене на интернационално висше образование, което заинтересованите лица да получат в родната си. Прогнозира се през периода 2000-2025 г. то да нарасне в световен мащаб четири пъти.

В документ на Световната банка „Тенденции в международната търговия в областта на висшето образование: последици и възможности за развиващите се страни“ се посочва, че международната търговия на услуги в областта на висшето образование нараства бързо под най-различни форми през последните години. Най-разпространената форма на този вид търговия е насочването на студентите към чуждестранни университети, които предоставят програми за висше образование.

Някои страни съзнателно насърчават чуждестранното сътрудничество, за да подобрят качеството на местното висше образование. Възможността от загуба на суверенитет над един сектор, който е от жиз-

Признаването на изпити трябва да се регламентира в учебната програма.

В случаите, когато партньорските институции решат да прекратят съвместната образователна програма, те трябва да осигурят на студентите възможност за завършване на тяхното обучение в рамките на предвидения срок.

След завършване на съвместната образователна програма студентът получава диплома, издадена или от двете висши училища, или от едното, но от името на всички участващи в програмата образователни институции.

неноважно значение за националното развитие, е друг сериозен проблем. Въпреки това този вид търговия ще нараства и ще се разнообразява поради нарастващото търсене на чуждестранни квалификации и засилващата се конкуренция сред индустриализираните държави на пазара на висшето образование. Основните предизвикателства са да се даде приоритет на целите на политиката, за постигането на които се включват различни възможности, включително и разумното използване на чуждестранно предоставяне на висше образование, както и съгласуване на регулаторните механизми за това.

Наред с голямото търсене се увеличават и преговорите за намаляване на пречките пред трансграничните дейности на доставчиците на образование съгласно Общото споразумение за търговията с услуги (ГАТС) и създаването на благоприятни рамкови условия за експорт на образованието.

Страна с най-големи традиции в износа на образование е Великобритания. Срещу

такси университетите от **Великобритания** признават учебни програми в чужбина като равностойни на своите. В последно време придобиват значение и други форми на износ на обучение от британските университети като например създаването на самостоятелен кампус в чужбина.

Друг важен участник на международния образователен пазар е **Австралия**. За периода 1999-2003 г. броят на програмите, предлагани от австралийските университети в чужбина, нараства от 600 до почти 1700.

През 2005 г. всички австралийски университети заедно имат годишно около 42 500 офшорни студенти и около 12 000 в чужбина чрез дистанционно обучение. Така приблизително 30 процента от записалите се чуждестранни студенти в австралийски университети живеят в родината си. Под формата на франчайзинг споразумения се изнасят програми на австралийските университети и се изпълняват с чуждестранни партньори. Австралийските университети дават възможност срещу заплащане тези партньори да получат оферта за разработени в Австралия обучителни програми. Те работят както с частни, така и с държавни чуждестранни университети. В Обединените арабски емирства, Виетнам, Шри Ланка и Китай силно е нараснало записването за австралийски образователни програми. Сингапур, Хонконг и Малайзия изостават по брой записали се студенти за австралийски програми.

Нова Зеландия също предлага свои образователни програми в Азия, най-вече в Малайзия, Китай, Хонконг и Сингапур. Същевременно от няколко години страни като Сингапур, Индия и Малайзия също са активни в износа на образователни програми.

В **САЩ** както публичните университети, така и по-малките частни колежи търсят пазари в чужбина, особено чрез франчайзинг и туининг споразумения. По-малките американски университети и колежи са по-гъвкави в създаването на франчайзингови и други програми за обучение в други страни.

Все по-трудно се прави разграничение между изнасяща и приемаща страна по отношение на образователните програми. **Ав-**

стралия и някои европейски държави обикновено носят отговорност не само за учебния план и осигуряване на качеството на специалности в своята страна, но и в страните, в които изнасят студентски програми.

С финансовата подкрепа на Немската служба за академичен обмен (DAAD) **университетите в Германия** поддържат около 80 студентски програми в чужбина (не са включени летните училища). През 2006 г. 5500 студенти са записани в такива програми, а през 2010 г. техният брой е 13 000. DAAD насърчава 23 немски езикови програми в Източна Европа и създава кооперирани университетски катедри в България, Китай и Турция. Учебните програми на курсовете имат подобни специалности в университетите в Германия.

Въпреки неяснотите в законите за висше образование на някои провинции по отношение на франчайзинга, неговото използване е разпространено в германското висше образование и по-специално в професионалните висши училища. Според научната комисия на ландтага в Долна Саксония терминът „франчайзинг“ се интерпретира като „споразумение“. В други документи се говори за коопериране. Според Закона за висше образование на провинция Хесен „академична степен, придобита в рамките на франчайзингов договор, може да бъде присъдена само ако и двете страни от договора могат да представят на национално ниво равностойно обучение и гарантирано качество в образованието“. Университетите преследват най-различни интереси с франчайзинга: многократното използване на учебните програми може да е свързано със стратегически съображения, но може да е обвързано и с придобиване на допълнителни финанси. Франчайзингът служи за доказателство, че не само университетите могат да дават достъп до академични специалности.

ОСИГУРЯВАНЕ НА КАЧЕСТВО НА ОБРАЗОВАТЕЛНИТЕ ПРОГРАМИ, ИЗНЕСЕНИ В ЧУЖБИНА

Най-активните страни в световния образователен пазар още през 90-те години са

формулирали първите стандарти за осигуряване на качествено образование. В допълнение ЮНЕСКО/CEPES заедно с Европейския съвет създават през 2001 г. "Кодекс за добра практика в Комисията на транснационално образование". Освен тези препоръки британските и австралийските образователни институти обезпечават предлаганите в чужбина учебни програми с процедури, съгласно националната им система за осигуряване на качеството.

През 2000 г. в Австралия се създава Австралийска агенция по качество в университетското образование (AUQA), която от 2002 до 2007 г. проучва дейностите на отделните университети в чужбина. Тя определя до каква степен учебните програми в чужбина отговарят на стандартите за качество, определени от университета майка.

Австралийското федерално правителство отделя специални финансови средства за предприемане на мерки за гарантиране на качеството в образованието.

В тази връзка AUQA получава през последните години специални публични средства за оценяване на предлаганите в чужбина образователни програми (през 2004 г. - 60 хиляди евро, а от 2005 г. през три години по 294 хиляди евро). С помощта на тези средства се реализират одити, както и необходимото допълнително обучение на оценителите.

С цел ограничаване на разходите за обучение в чужбина AUQA изгражда формално сътрудничество за коопериране с чуждестранните агенции за осигуряване на качество. Като приоритети за сътрудничество по оценяване на студентските програми са избрани Малайзия, Сингапур и Хонг Конг. AUQA възнамерява да изготви годишен доклад с натрупания опит от т.нар. офшорни одити.

За AUQA са отделени и финансови средства за 15 пилотни проекта, които да обхванат най-добрите практики за разрешаването на проблеми, свързани с учебните програми в чужбина. Разглеждат се следните аспекти:

- о идентифициране на подходяща външна институция за партньор;

- о възникване на специфични проблеми в

резултат на предлагане на програмите на друг език освен английски;

- о предлагане на мероприятия в програмите на обучение в чужбина, които да са подобни на тези в институцията майка.

- о подбор и продължаващо обучение на университетски преподаватели за работа по програми в чужбина;

- о възможностите за специална подкрепа на офшорни студенти.

СОБСТВЕНИ ФИЛИАЛИ/КАМПУСИ НА УНИВЕРСИТЕТИ, ИЗНАСЯЩИ СВОИ ОБРАЗОВАТЕЛНИ ПРОГРАМИ

Създаването на **филиал/и** на дадено висше училище в чужбина е предизвикателство в износа на висше образование. Университетът майка, работещ по модела „кампус в чужбина“, налага пълен контрол върху изпълнението на своите офшорни предложения за обучение. Той регламентира всички аспекти на обучението, начина на оценяване и преподавателството на студентите. В средносрочен план повечето университети с филиали в чужбина имат за цел освен обучението да развият там изследователска дейност. Австралийските университети имат значителен брой филиали в чужбина.

По-важни реализирани нови проекти след 2003 г. са:

- Кампус на австралийския университет Нов Южен Уелс (UNSW Asia) в Сингапур. Университетът започва своята дейност от 2007 г. и е първият чуждестранен кампус, за чиято организация и инфраструктура се грижи университетът майка.

- Кампус на британския Университет в Нотингам в Нингбо, Китай - действа от 2004 г. и неговият капацитет е 4000 студенти.

- Откриване на "Knowledge Village" в Дубай от различни международни висши училища през 2005 г.

- Кампуси на университета Харвард в Кипър и Обединените арабски емирства.

- Кампус на китайския Университет „Джинан“ в Тайланд. Понастоящем той е изследователски институт с 23 500 студенти.

НОВИ ГЛОБАЛНИ ДОСТАВЧИЦИ НА ОБУЧЕНИЕ

Редом с национални и частни университети, професионалните училища и университетите за задочно обучение се явяват и нови доставчици на обучение в световен мащаб. Предлагат се нови модели на организация и/или финансиране с отчитане на националните особености на дадена страна. Често те отговарят на световните изисквания за онлайн обучения и се концентрират върху обучения за професионални квалификации и извършване на услуги и поради това не конкурират директно предложенията на класическите университети.

ВИРТУАЛНИ ВИСШИ УЧИЛИЩА

През последните години бързото развитие и разпространение на новите информационни и комуникационни технологии допринася за развитието на глобален сектор „електронно обучение без граници“.

В проучване на потенциала на онлайн предложенията за обучение в Югоизточна Азия се стига до заключението, че дългосрочните партньорства с настанили се там доставчици на обучение и културно адаптирани съдържания са съществена прегноставка за успеха на виртуалното обучение.

Опитът с “U21 Global” е много добър. Висшето училище съществува от 2001 г. като виртуална и търговска „ръка“ на мултинационалния фирмен и университетски консорциум “Universitas 21”. Консорциумът е майка на стратегически съюз на престижни национални университети, считани за центрове за върхови постижения. Към мрежата са включени 18 водещи университета с изследователска дейност от 10 страни. Предлагат се предимно магистърски програми по мениджмънт или информационен мениджмънт и модули за продължаващо обучение в този бранш. Студентските такси варират според страната, в която се провежда обучението.

Опитът с eUniversities Worldwide, които се финансират от 2000 г. от публично-частно партньорство от страна на британското правителство и Sun Microsystems обаче

е отрезвяващ. Идеята е eUniversities Worldwide да предлагат на международно ниво курсове на британските висши училища чрез нова онлайн платформа за обучение. Британското правителство подкрепя проекта с около 80 млн. евро и около 5 млн. евро са получени от Sun Microsystems. Тъй като още през първата година са се записали само 900 студенти вместо очакваните 5000, впоследствие публичните средства по този проект са спрени.

Интересен e-Learning брокер е африканският виртуален университет AVU, който се поддържа от няколко африкански правителства и е със седалище в Найроби. Той работи като мрежа от 53 партньорски университета. Университетите идентифицират образователните нужди и адаптират подходящи учебни програми на чужди университети. Виртуална библиотека подкрепя обучението. По принцип се предлагат бакалавърски програми и програми за продължаващо образование в областта на ИКТ, компютърните науки и икономиката. Въпреки това има много критики към AVU. Релевантността на образованието е под въпрос, инфраструктурата не отговаря на очакванията и таксите за обучение са твърде високи, с което социално слаби лица са лишени от достъп до AVU.

УНИВЕРСИТЕТИ, ОРИЕНТИРАНИ КЪМ ПЕЧАЛБА

Расте броят на университетите, стремящи се към големи печалби.

Американската компания Sylvan изкупува частни университети и бизнес училища и по този начин се опитва да навлезе на пазара в Мексико, Испания, Чили, Франция и Швейцария.

Университетът на Финикс, един от най-големите американски частни университети, има филиали в Канада и Пуерто Рико. Според проучване печалбата му възлиза на 80 млн. долара при 80 хиляди записани студенти. През 2005 г. броят на онлайн студентите в Университета на Финикс превишава за първи път този на кампуса.

МНОГОНАЦИОНАЛНИ УНИВЕРСИТЕТИ

Класическият университет се превръща в многонационален, ако развива международен профил и има няколко филиала в чужбина. По дефиниция най-малко една четвърт от неговите оборотни средства трябва да бъдат получени от международните дейности, например от студентски такси на чуждестранни студенти. Пример за многонационално висше училище е австралийският университет Monash University. Целта на университета е създаването на кампус на всеки континент. Преподаватели и студенти на Monash University считат обаче, че силната комерсиализацията е във вреда на самия университет.

Днес търсенето на международно висше образование е много силно в различни части на света. Отговорите на университетите на това търсене са различни: От една страна, класическите институции предлагат в страната си определени образователни програми и се стремят да търсят различни форми за разпространение в чужбина. От друга страна, се появяват нов тип доставчици на обучение, които действат пре-

гимно онлайн и са ориентирани към постигане на високи печалби. Тези два нови сегмента от предложения са ориентирани към различни групи потенциални клиенти и са отчасти в пряка конкуренция.

Основното предизвикателство за двата нови сектора се състои в осигуряване на качество на обучението в чужбина. Практиката по акредитация на изнесените обучения и на новите доставчици е недостатъчно изяснена. Агенции от изнасящата и приемащата страна могат да участват заедно в акредитацията. Въпреки комерсиализацията може да се каже, че изградените партньорски форми във висшето образование в чужбина са от голямо значение.

Известните университети, които са с по-високи изисквания за качество, предпочитат да създават филиали или партньорства с местни престижни университети, така че да не правят компромис с имиджа си. В резултат на това много от тях, независимо дали са публични, или частни, са по-малко активни в доставянето на образователни програми в чужбина.

Източници:

1. Der globale Markt für Hochschulbildung – Trends im grenzüberschreitenden und gebührenpflichtigen Angebot von Studiengängen - http://www.gate-germany.de/downloads/dossier_hahn-lanzendorf-globaler-Markt.pdf
2. Franchise Modelle in der Lehre - http://www.uni-muenster.de/imperia/md/content/agfortbildung/11_03_metzner.pdf

Я. Панова, Л. Рачева

ФРАНЧАЙЗИНГ ВЪВ ВИСШЕТО ОБРАЗОВАНИЕ ВЪВ ВЕЛИКОБРИТАНИЯ

Форми на сътрудничество във висшето образование

Във Великобритания институциите за висше образование могат да участват в широк спектър от партньорски взаимоотношения с други институции или организации както в страната, така и в чужбина.

Една от формите на сътрудничество е франчайзингът, при която институцията, имаща право да присъжда степени, оторизи-

ра партньорска организация да предоставя собствените ѝ одобрени програми или част от програмите.

Прилага се и друга форма на сътрудничество – валидиране на обучението, при която програмите се разработват и предоставят от друга организация, различна от институцията за висше образование, имаща право да присъжда, но програмите са валидирани и контролирани от институцията за

висше образование, имаща право да присъжда степени.

Най-широко използваните практики на сътрудничество във висшето образование включват следните форми:

- институции предлагат франчайзинг на свои курсове, водещи до присъждане на квалификации на други институции (най-често в сектора на продължаващото образование или в чужбина);
- институции валидират индивидуални програми – разработени и предлагани от други организации в областта на висшето образование или от индустриални или търговски компании;
- институции лицензират или акредитират други институции да предлагат програми от тяхно име;
- някои програми се предлагат чрез дистанционно обучение.

Институции за висше образование

Въз основа на законодателството на страната, по-голямата част от институциите за висше образование във Великобритания са зависими от държавата частни институции, които в различна степен получават държавно финансиране.

Според двата критерия - право да носят названието „университет“ и право да присъждат степени, те се разделят на шест категории:

- университети с право да присъждат образователни и научни степени;
- университети с право да присъждат образователни степени;
- университетски колежи с право да присъждат образователни степени;
- колежи за висше образование с право да присъждат образователни степени;
- други институции с право да присъждат образователни и/или научни степени;
- колежи за висше образование, предлагащи програми и присъждане, които са валидирани чрез други институции.

Програми за висше образование се предлагат и от някои институции за продължаващо образование*. Програмите обикновено се разработват и одобряват пряко от институцията, имаща право да присъжда степени, а предлагането им става чрез официално признати споразумения между двете институции. Финансирането на институциите за продължаващо образование се осъществява директно от съответния финансиращ орган или чрез франчайзинг. При споразумение за франчайзинг студентите са регистрирани в институцията за висше образование, която получава финансирането и тя носи отговорност за качеството на образованието.

Във Великобритания институциите, които не са университети, са малко на брой и са специализирани главно в областта на изкуството и земеделието. Тези, които имат право да присъждат образователни степени, но не отговарят на критерия за брой на студентите (поне 4 хил. редовни студенти, от които поне 3 хил. да са регистрирани в курсове за някаква степен), имат право да кандидатстват за „университетски колеж“, въпреки че не всички го правят.

Използването на названия, различни от „университет“ и „университетски колеж“, не се контролира от закона.

В страната действат много малък брой независими частни институции за висше образование, които не получават никакво държавно финансиране. Повечето от тези институции се обвързват чрез франчайзинг или валидирани споразумения с други университети. Малък брой от частните гоставчици на образование имат право да присъждат образователни степени. От тях само университетът в Бъкингам има право да използва названието „университет“.

Органи за присъждане

Университетите и повечето институции за висше образование са едновременно и

* В тях се обучават както младежи над 16-годишна възраст, така и хора, които вече работят, но желаят да продължат образованието си или да се преквалифицират. Учебните програми са с практическа насоченост и подготвят за определена професия.

органи за присъждане, тъй като имат право да присъждат собствени квалификации.

В страната има 157 институции с право да присъждат широк обхват от степени, които са оторизирани от съответните парламенти (на Англия и Шотландия) и Националната асамблея (на Уелс и Северна Ирландия).

Съществуват и над 700 колежа и други

институции, които нямат право да присъждат степени, но провеждат цялостни курсове, водещи до признати степени. Техните курсове са валидирани от институции, които имат право да присъждат степени.

Развитието на интернет позволява на много университети и колежи във Великобритания да предлагат своите програми чрез дистанционно обучение.

Източници:

1. Organisation of the education system in the United Kingdom – England, Wales and Northern Ireland, 2009/2010

http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/documents/eurybase/eurybase_full_reports/UN_EN.pdf

2. About UK degree awarding bodies and UK degree course providers

<http://www.bis.gov.uk/policies/higher-education/recognised-uk-degrees/about-uk-degree-awarding-bodies-and-uk-degree-course-providers>

М. Стоянова

СЪВМЕСТНИ ОБРАЗОВАТЕЛНИ ПРОГРАМИ В ШВЕЙЦАРИЯ

Интересът към сътрудничеството между швейцарските висши училища, между швейцарски и чуждестранни висши училища, както и издаването на общи дипломи постоянно нараства. В резултат на подкрепата на ЕС и реформата от Болоня значително се увеличава предлагането на съвместни образователни програми.

Взаимното признаване на дипломи и ОКС, от гледна точка на продължаване на обучението във висше училище, е регламентирано на политическо и институционално ниво чрез различни договори (Процесът от Болоня)⁴. Признаването на националните и международните съвместни програми и тяхното акредитиране обаче поражда редица въпроси. Тъй като акредитирането се основава на съответното национално законодателство на държавите участници, за всяка отделна държава възниква въпросът при какви условия могат да се акредитират такива съвместни програми. Възникват и други въпроси като например: Как може да се гарантира качеството на чуждестранното учас-

тие, когато една, дори и малка част от обучението се провежда в чужбина? Кое висше училище трябва да издава дипломите и при какви условия? Как са уредени процедурите за акредитация на международните съвместни програми за обучение съгласно националните законодателства? Как могат тези процедури да се координират по-добре, а различията в акредитацията да се признават взаимно?

Наличните практики показват, че:

- отделните части на съвместните образователни програми се акредитират поотделно в участващите държави;
- отделните европейски агенции все още нямат достатъчно опит в акредитирането на международни съвместни образователни програми;
- рамковите условия за акредитиране на международни съвместни образователни програми трябва да се обвързват с валидните в съответните държави национални законодателства.

Целите, които си поставя швейцарска-

⁴ Декларацията от Болоня от 19 юли 1999 г.; двустранни договори за взаимно признаване на академични образователни степени във висшето образование с Германия, Австрия, Италия и Франция.

та Федерална служба за професионално образование и технологии (Bundesamt für Berufsbildung und Technologie – BBT) при акредитирането са:

- да се гарантира ефективно външно осигуряване на качеството на съвместните образователни програми;
- да се спазват националните критерии и европейските регламенти за акредитиране на съвместните образователни програми;
- да се спазват специфичните за съвместната програма аспекти;
- да се оценяват съвместните програми от избрана агенция чрез координирана процедура;
- да се оценяват еднократно съвместните части (напр. модулите по фундаменталните дисциплини) и към акредитирането да се включат резултатите от успешно проведено оценяване на качеството.

В страната се предлагат съвместни бакалавърски и магистърски програми. Броят на магистърските надвишава броя на бакалавърските съвместни програми с над 50%. При бакалавърските програми се предлагат две съвместни национални програми между трите общности в областта на икономиката и инженерните науки, в сътрудничество с Германия и Франция. При тези програми и трите общности издават по една диплома от всяко висше училище. Формално се различават следните форми на съвместни програми:

На национално ниво

Съществуват две форми на съвместни програми:

- съвместни програми в две или повече специализирани висши училища с общи образователни части;
- съвместни програми във висши специализирани училища и университети или висши педагогически училища.

Нормативните уредби обхващат специализираните висши училища (Закон за специализираните висши училища - FHSG), университетите (Закон за подпомагане на универ-

ситетите) и висшите педагогически училища (Регламентите на отделните кантони).

Различават се следните видове програми:

А. Съвместни образователни програми, при които две или повече висши училища предлагат една програма и всяко от тях има разрешение да издава признати от държавата дипломи.

Б. Съвместни програми с ясно дефинирано водещо висше училище, което е получило разрешение за провеждане на програмата и в това си качество има право да издава дипломи.

Практики при разрешителния режим на Федералната служба за професионално образование и технологии за съвместните образователни програми

Магистърските програми в швейцарските висши училища се одобряват като съвместни образователни програми, когато едно специализирано висше училище участва активно в разработването на концепцията и развитието на програмата и студентите получават диплома или ОКС от това висше училище, което води по-голямата и съществена част от програмата. Сътрудничеството между висшите училища трябва да се формулира в съответен договор за съвместна работа. Съществуват и магистърски програми, които са съвместен проект в рамките на законовите изисквания между висши училища (по отделни проекти или за обмен на студенти), без те да са формално разрешени или проектирани. Съгласно сключените договори за съвместни магистърски програми специализираните висши училища се задължават да си разпределят задачите и да сътрудничат с други висши училища, особено в случаите когато очакванията са за висок икономически ефект и високо качество на обучението. Тези ефекти се постигат, като се съчетаят изследователските дейности с процеса на обучение и се използват оптимално всички образователни и научни ресурси.

На европейско и международно ниво

На европейско ниво съществуват съвместни образователни програми с обучение в швейцарско висше специализирано училище и в едно или повече висши училища в чужбина, като се предлагат няколко варианта:

А. Чуждестранното висше училище издава дипломата; обучението в швейцарското висше специализирано училище не подлежи на задължително акредитиране и разрешителен режим и следователно няма право да получава субсидии от държавата.

Б. Швейцарското висше специализирано училище издава дипломата. То има задачата да организира акредитацията на програмата съгласно споразумението с чуждестранното висше училище и да проведе процедурата по акредитацията.

В. Швейцарското висше специализирано училище издава съвместна диплома заедно с едно или повече участващи в програмата чуждестранни висши училища или швейцарското висше специализирано училище издава отделна диплома и всяко от участващите в програмата чуждестранни висши училища също издава диплома; и в двата случая швейцарската съвместна образователна програма подлежи на необходимите разрешителни режими и акредитация.

Национални и европейски рамкови условия за акредитация

➤ Национални рамкови условия за акредитиране на съвместни образователни програми:

- За националните съвместни образователни програми важат същите законодателни норми, както и при акредитирането на бакалавърски и магистърски програми, като се вземат пред вид и специфичните за програмата стандарти, дефинирани от отговорните акредитиращи агенции.

- Съгласно чл. 17а от Закона за специализираните висши училища, предпоставка за провеждането на процедурата по акредитация на една програма е тя да е одобрена от Федералния департамент по народно стопанство (Eidgenössisches Volkswirtschaftsdepartement – EVD) или да е в хармония с неговата

номенклатура. Магистърските програми трябва да са одобрени, а за бакалавърските е необходимо разрешение, когато програмата не е включена в номенклатурата на департамента.

- Програмата трябва да бъде акредитирана в рамките на определен срок, по правило преди издаването на първите дипломи.

- Федералният департамент по народно стопанство акредитира програмата въз основа на експертен доклад и на предложение за акредитация от призната агенция. Тази акредитация може да се удостовери с документ, съобразен с изискванията за съвместна образователна програма.

- В акредитацията трябва да са дефинирани всички необходими срокове. Това е изискване и при съвместните образователни програми, но не е задължително условие за финансирането на програмата от държавата.

➤ Европейски документи за съвместните образователни програми

На европейско ниво са дефинирани 6 формални принципа за съвместни дипломи (Joint Degrees):

- образователната програма се разработва и развива съвместно от всички участващи висши училища;

- всеки студент от участващите висши училища завършва поне една част от следването си в партньорските висши училища;

- студентите прекарват голяма част от обучението си в партньорските висши училища за разлика от формите на обучение за краткосрочен обмен на студенти;

- частите от обучението и изпитите, положени в партньорските висши училища, се признават автоматично от всички участващи висши училища и държави;

- преподавателите от участващите висши училища изработват съвместно учебната програма, дефинират условията за прием и изпитите и участват в програмите за мобилност;

- студентите, които са завършили пълния цикъл на обучение на програмата, по-

лучават диплома, която се издава съвместно от участващите висши училища и се признава във всички участващи държави.

Както при съвместните дипломи, така и при двойните дипломи важи принципът, че осигуряването на качеството е задача на отделните държави, от които са участващите висши училища. В Швейцария рамковите условия за издаване на дипломи са дефинирани така, че едно акредитирано висше специализирано училище трябва да издава държавно призната диплома със запазена марка за всяка акредитирана програма, независимо от това дали се касае за съвместна образователна програма.

ЕС стимулира такива международни съвместни образователни програми чрез собствени програми като например програмата Еразъм Мундус. Швейцария, като страна членувача в ЕС, има достъп само до програмите в частта им за стипендиите и партньорствата.

Стандарти за качество за акредитиране на съвместни образователни програми

Национални

В директивите за акредитиране на специализирани висши училища са дефинирани общите стандарти, които са задължителни за всяка акредитация. При институционалната акредитация в частта "Сътрудничество" се изисква доказателство, че специализираното висше училище работи съвместно с чуждестранни образователни и изследователски институции, а сътрудничеството се подпомага от икономически и професионални организации, както и от подобни обществени институции. Не е прецизиран обаче достатъчно ясно аспектът "Сътрудничество" при съвместните образователни програми (липсва собствен стандарт). При магистърските програми в рамките на акредитацията се изисква сътрудничество,

когато очакванията са за постигане на висока финансова печалба и добро качество на обучение. Договорът за сътрудничество е най-важният документ и в него са дефинирани различните аспекти като организация, стратегия и съдържание, които трябва да бъдат контролирани по време на процедурата за акредитация.

Европейски и международни

За европейското пространство за висше образование в рамките на Болонската реформа са разработени специфични директиви за контрол на качеството на съвместните магистърски програми⁵, които са приети през 2006 г. от Европейската асоциация на университетите. Европейският консорциум по акредитация (ECA) също приема директиви за акредитация на съвместни образователни програми. По молба на швейцарската Федерална служба за професионално образование и технологии признатите агенции за акредитация (OAO, ACQUIN, ASIIN, FIBAA, ANPGS) прецизират тези директиви. Те разясняват формулираните там принципи, но не включват отделните стандарти в общите процедури. В най-общия случай тези агенции разглеждат директивите като препоръки, които трябва да се спазват стриктно при процедурите. Към особеностите на съвместните образователни програми агенциите причисляват факта, че цялата програма трябва да бъде включена в процедурата по акредитация и че освен общите критерии за акредитация трябва да се вземат предвид и специфичните за съответната държава правни норми.

Варианти за акредитация на съвместни образователни програми

При акредитацията на съвместните образователни програми трябва да се спазва основният принцип, че съвместните програми трябва да се оценяват като интегрални програми. Следващите описани по-долу варианти обхващат актуалната практика (ва-

⁵ European Masters New Evaluation Methodology -http://www.eua.be/fileadmin/user_upload/files/EUA1_documents/EMNEM_report.1147364824803.pdf.),

риант "а" и „б“) и възможно последващо развитие (варианти „в“ и „г“):

а. самостоятелни процедури за акредитация въз основа на резултатите от контрола на качеството в участващите висши училища и вземане на самостоятелни решения;

б. две или повече съгласувани помежду им процедури за акредитация съгласно съответните национални изисквания, проведени от една или различни агенции с всеобхватно взаимно признаване на решенията за акредитация;

в. една процедура и едно решение за акредитация на висшето училище, издаващо дипломите, изготвени от агенция;

г. една процедура и едно решение за акредитация на обща съвместна образователна програма, изготвени от агенция. Този вариант е целта на усилията на различните инициативи на европейско ниво.

Кой от вариантите да се приложи или да се предпочете зависи от това, доколко силно е формализирана съвместната дейност, колко партньорски училища участват в програмата и дали става въпрос за национално или междудържавно сътрудничество.

Конкретното изпълнение на една процедура за акредитация на съвместни образователни програми трябва да се съгласува между агенциите, участващите висши специализирани училища и Федералната служба за професионално образование и технологии.

Становище на Федералната служба за професионално образование и технологии

Принципите, залегнали в становището на Федералната служба за професионално образование и технологии, съвпадат с тези на Германския съвет за акредитация на съвместни образователни програми:

1. При акредитирането на съвместни образователни програми трябва да се спазва националното законодателство, като се вземат предвид европейските изисквания.

2. Дефинираните в европейските директиви принципи, че всяка страна участничка в съвместна образователна програма е отговорна за осигуряването на качеството ѝ в съответствие с нейните национални регламенти, са в основата на акредитирането на съвместните образователни програми.

3. Резултатите от останалите проверки на качеството (например от участващите партньорски страни) са включени адекватно в процедурата за акредитация и подобните части се контролират само веднъж. Тези резултати трябва да се включат, в случай че процедурата е преминала в рамките на последните три години и съответства на принципите на Директивите за акредитиране на висши специализирани училища.

4. Необходимо е страните участнички и Конференцията на висшите специализирани училища (Konferenz der Fachhochschulen - KFH) в съществуващите европейски мрежи да приемат общи решения за съвместни образователни програми и взаимно признаване на акредитиращи процедури.

Източник:

Akkreditierung von Kooperationsstudiengängen –
<http://www.bbt.admin.ch/themen/hochschulen/00176/00179/index.html?lang=de>

Ю. Дичева

ЦИФРИ И ФАКТИ

СТАТИСТИКА ЗА СЪВМЕСТНИТЕ ОБРАЗОВАТЕЛНИ СТЕПЕНИ В ЕВРОПЕЙСКОТО ПРОСТРАНСТВО ЗА ВИСШЕ ОБРАЗОВАНИЕ

Съвместните образователни степени в европейското пространство за висше образование са изследвани от ЕК през 2009 г. Анализът показва следните по-важни статистически данни:

- в европейското пространство за висше образование се реализират около 2500 съвместни образователни програми;
- около 60% от институциите за висше образование в страните членки на ЕС предлагат съвместни програми в поне един от трите образователни цикъла, като предлагат съвместните програми за магистърска степен;
- в 15% от институциите за висше образование се предлагат съвместни програми и в трите цикъла;
- най-много съвместни програми се предлагат от институциите за висше образование в Германия, Испания, Франция, Италия, Холандия и Великобритания.
- в 25% от страните, повече от половината от институциите за висше образование предлагат съвместни степени;
- в половината от страните, пог 25% от институциите за висше образование предлагат съвместни степени;
- в 20% от страните няма съвместни образователни степени;
- двустранните партньорства преобладават в сравнение с многостранните;
- в 75% от страните съвместните образователни степени са законодателно обезпечени, но все още се срещат редица практически трудности.

Източник:

Joint Programmes and Joint Degrees from the European perspective - 13 November 2009
<http://www.mexicanistas.eu/uploads/JointdegreesTauch.pdf>

М. Стоянова

ГЕРМАНСКИ УЧЕБНИ ПРОГРАМИ ЗА ВИСШЕ ОБРАЗОВАНИЕ В ЧУЖБИНА

Десет години след стартирането на финансираня от Федералното министерство на образованието и изследванията проект "Германски учебни програми за висше образование в чужбина" може да се направи равностметка на постигнатите цели и механизмите за оценяване. Чрез този проект, за който отговаря Германската служба за академичен обмен (DAAD), първоначално се подпомагат висшите училища да изработват собствени учебни програми и да ги предлагат в

различни гържави. Образователният пазар за тези програми в началото се доминира от университетите на англо-саксонските гържави, а към настоящия момент в действие са 27 проекта на германски висши училища в чужбина. Те включват:

- създаване на Германски университет в Кайро (от германска страна се координира от Университета в Улм в сътрудничество с Техническия университет Щутгарт);
- създаване на Германско-Йорданско спе-

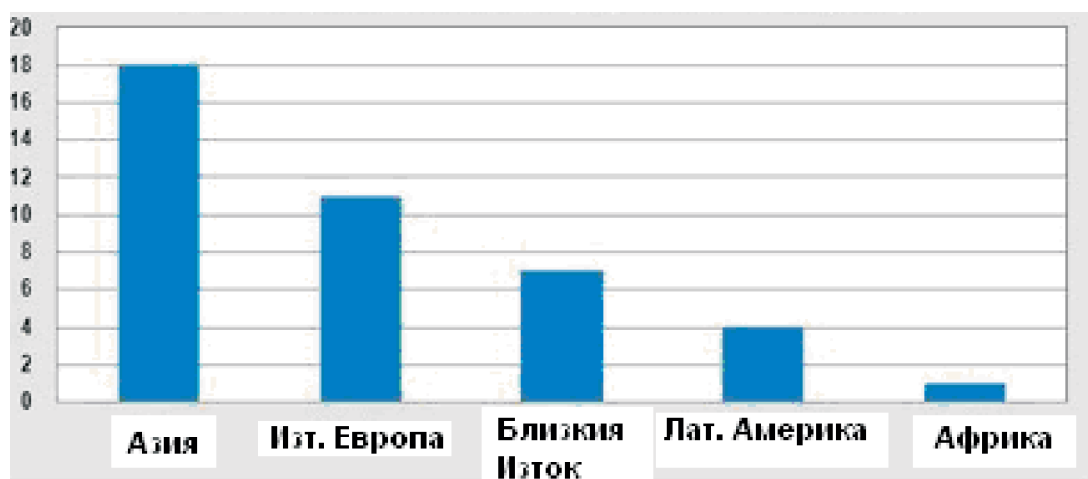
циализирано висше училище в Аман (в сътрудничество с Университета в Магдебург - Стендал);

- Германско висше училище за музика „Ваймар“ в Корея;
- висши технически училища като например по инженерни науки (в сътрудничество със Специализирано висше училище в Аахен) в Иран, Висше магистърско училище по право в Чили (с Университета в Хайделберг), Висше училище по мениджмънт в Кейптаун, Република Южна Африка (с Университета в Бохум), Висше училище по международен бизнес в Китай (с Висшето училище в Фуртванген) и др.

Участващите германски висши училища

50% (3,3 млн. чуждестранни студенти). Въпреки наблюдаваната през последните години стагнация, Германия е четвъртата по големина страна, приемаща чуждестранни студенти (239 142 през 2009 г.). Освен трансграничната мобилност на студентите все пожелани стават предлаганите програми за обучение за висше образование в атрактивни приемащи страни. Голяма част от германските учебни програми в чужбина се финансира от средства на Федералното министерство на образованието и изследванията. В края на 2010 г. Програмата за насърчаване на учебни програми на германски висши училища в чужбина финансира 41 проекта в 23 страни и 5 партньорски региона.

Германски учебни програми за висше образование в чужбина по континенти. Брой на финансираните международни проекти от Федералното министерство на образованието и изследванията (2010 г.)

очакват да постигнат висок международен авторитет, който да бъде база за дългосрочно сътрудничество със съответните държави. Германските фирми виждат възможност чрез тези проекти да обучават висококвалифицирани специалисти за своя бизнес в съответните страни, а за тези държави това означава повишаване на качеството на тяхното висше образование с минимални инвестиции.

През последните години в целия свят се наблюдава нарастващо търсене на академични квалификации и това се вижда от увеличението на броя на чуждестранните студенти. Само между 2000 и 2008 г. увеличението е над

Финансовата и отчасти организационната зависимост от Федералното министерство на образованието и изследванията и другите партньорски организации освобождават до голяма степен германските висши училища от отговорността да формулират собствени стратегически цели и още повече да постигат тези цели.

Основните стратегически цели на най-големия проект на Федералното министерство на образованието и изследванията "Германски учебни програми за висше образование в чужбина" могат да се обобщят в три точки:

- по-добро позициониране на Германия ка-

то място за насърчаване на сътрудничеството между германските и чуждестранните висши училища и изследователски институции;

- дългосрочно развитие на образование-

то и изследванията в развиващите се страни;

- Възможности за бизнес за германските висши училища на международния образователен пазар.

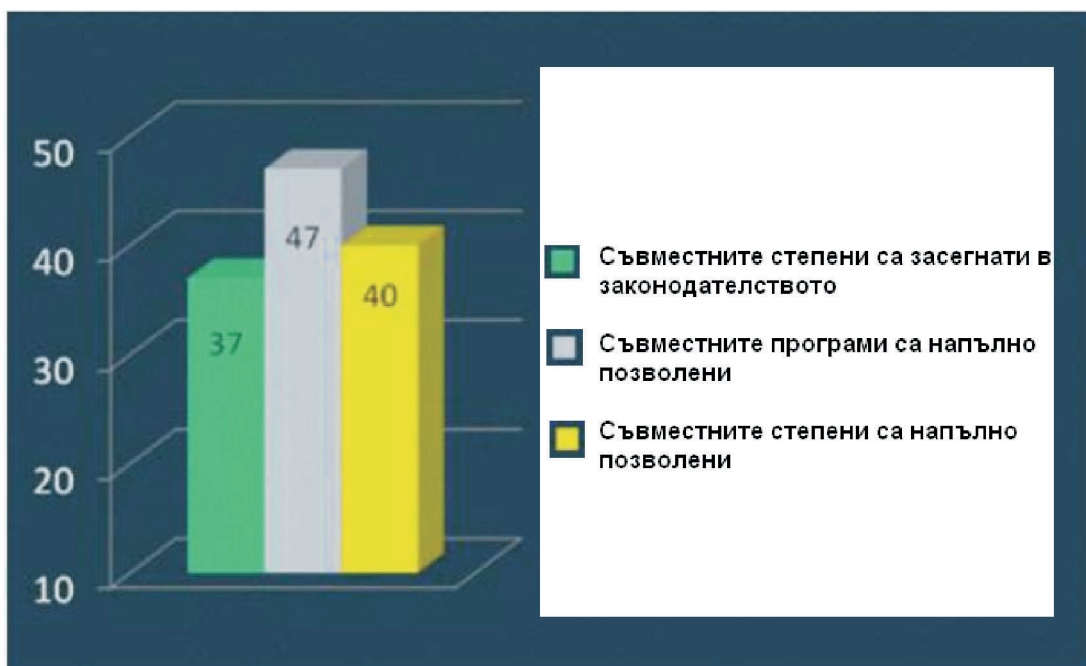
Източник:

Deutsche Studienangebote im Ausland: Talentakquise oder teurer Nachhilfeunterricht für deutsche Hochschulen? –

<http://www.bildungsrepublik.de/2011/05/deutsche-studienangebote-im-ausland.html>

Ю. Дичева

НАЛИЧИЕ НА ЗАКОНОДАТЕЛНА РАМКА ПО ОТНОШЕНИЕ НА СЪВМЕСТНИТЕ ОБРАЗОВАТЕЛНИ СТЕПЕНИ В СТРАНИТЕ ОТ ЕВРОПЕЙСКОТО ПРОСТРАНСТВО ЗА ВИСШЕ ОБРАЗОВАНИЕ ПРЕЗ 2009 ГОДИНА (В %)

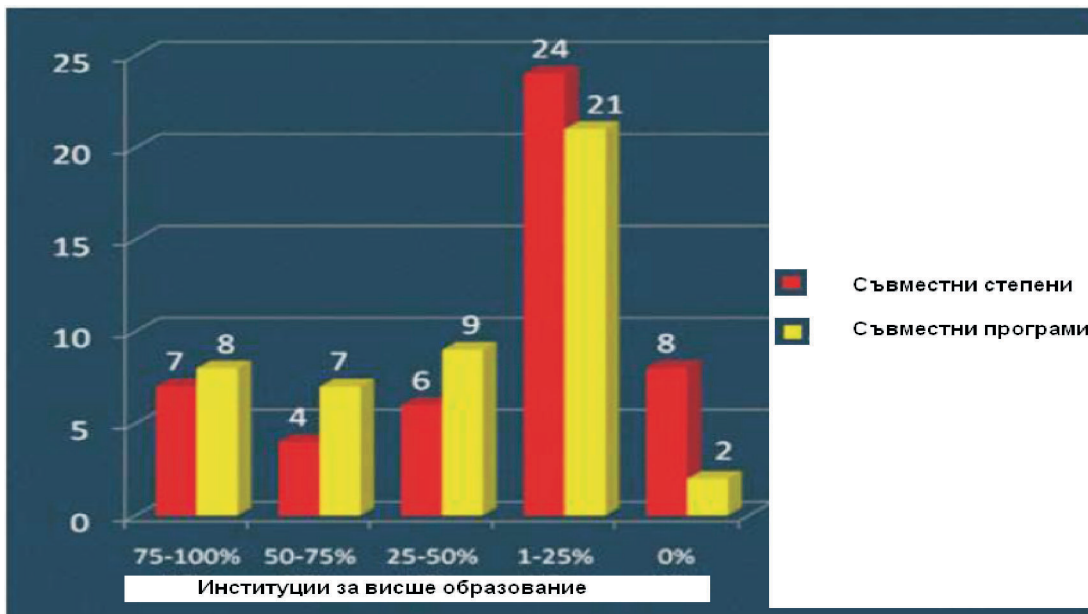
Източник:

Joint Programmes and Joint Degrees from the European perspective - 13 November 2009

<http://www.mexicanistas.eu/uploads/JointdegreesTauch.pdf>

М. Стоянова

ИНСТИТУЦИИ ЗА ВИСШЕ ОБРАЗОВАНИЕ, УЧАСТВАЩИ В СЪВМЕСТНИ ПРОГРАМИ И СЪВМЕСТНИ СТЕПЕНИ В СТРАНИТЕ ОТ ЕВРОПЕЙСКОТО ПРОСТРАНСТВО ЗА ВИСШЕ ОБРАЗОВАНИЕ ПРЕЗ 2009 ГОДИНА (в %)

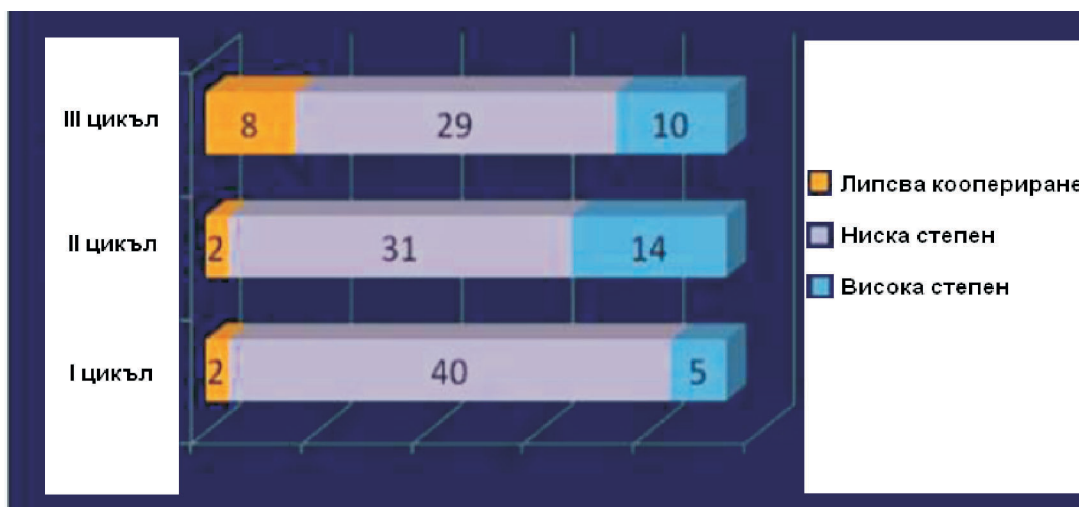

Източник:

Joint Programmes and Joint Degrees from the European perspective - 13 November 2009
<http://www.mexicanistas.eu/uploads/JointdegreesTauch.pdf>

М. Стоянова

СТЕПЕН НА КООПЕРИРАНЕ ЗА СЪВМЕСТНИ СТЕПЕНИ В ТРИТЕ ЦИКЪЛА В СТРАНИТЕ ОТ ЕВРОПЕЙСКОТО ПРОСТРАНСТВО ЗА ВИСШЕ ОБРАЗОВАНИЕ ПРЕЗ 2009 ГОДИНА (в %)

Източник:

Joint Programmes and Joint Degrees from the European perspective - 13 November 2009
<http://www.mexicanistas.eu/uploads/JointdegreesTauch.pdf>

М. Стоянова

ПРЕДСТАВЯМЕ ВИ

ЕВРОПЕЙСКИ ПРОЕКТИ ЗА ОСИГУРЯВАНЕ НА КАЧЕСТВО И ПРИЗНАВАНЕ НА КВАЛИФИКАЦИИ

Европейският консорциум за акредитация във висшето образование (ЕСА) осъществява редица проекти, финансирани от ЕК, като стремежът е да се улесни съвместната работа в областта на осигуряването на качество и признаването на квалификации в Европа.

ЕСА реализира няколко проекта в тази област:

ОСИГУРЯВАНЕ НА КАЧЕСТВО И ПРИЗНАВАНЕ НА СТЕПЕНИ, ПРИДОБИТИ ОТ СЪВМЕСТНИ ПРОГРАМИ (JOQAR)

Проектът JOQAR⁶ има за цел да подпомага програмата за студентски обмен Erasmus Mundus, както и всички съвместни програми в Европа в областта на акредитирането и признаването. Проектът обхваща периода 2010 – 2013 г.

Външното осигуряване на качеството и акредитирането на съвместни програми е предизвикателство за създателите на програмите и агенциите за осигуряване на качество, тъй като е процес, в който се включват множество национални процедури за акредитация. В този аспект проектът се стреми да насърчи провеждането на единствени процедури за акредитация чрез:

- развитие на многостранни споразумения за признаване, свързани с осигуряването на качество и акредитирането;
- създаване на европейски координационни звена за външно осигуряване на качеството и акредитиране на съвместни програми.

Понастоящем възникват редица пробле-

ми с признаването на степени, придобити от съвместни програми, които проектът се стреми да разреши, следвайки следните специфични цели:

- повишаване на осведомеността на институциите за висше образование за очакванията на ENIC-NARIC централите относно съвместните програми, присъжданите степени и съдържанието на дипломното приложение;
- установяване на общи опорни точки между ENIC-NARIC централите по отношение на признаването на степени, придобити от съвместни програми;
- осигуряване на прозрачна информация за програмите Erasmus Mundus чрез базата данни Crossroads.

ОБУЧЕНИЕ НА ЕКСПЕРТИ ЗА ОСИГУРЯВАНЕ НА КАЧЕСТВО (E-TRAIN)

Проектът E-TRAIN се осъществява с подкрепата на европейската програма Erasmus, част от програмата „Учене през целия живот“, и има за цел да подпомага съвместното участие на обучени, добре осведомени и с международен опит експерти в процедурите за осигуряване на качество в интерес на наблюдаваните институции за висше образование. Проектът обхваща периода 2010 – 2012 г.

РЕШЕНИЯ ЗА ПРОЗРАЧНА ЕВРОПЕЙСКА АКРЕДИТАЦИЯ И ВЗАИМНИ СПОРАЗУМЕНИЯ ЗА ПРИЗНАВАНЕ (TEAM II)

Основната цел на проекта е да изследва признаването на квалификации от съвмес-

⁶ Joint programmes: Quality Assurance and Recognition of degrees awarded

тни програми и да улесни провеждането на единствени процедури за акредитация на тези програми.

За постигане на целите на проекта са осъществени различни дейности. Проектът приключва през 2011 г. с публикуването на следните четири доклада:

- **„Признаване на квалификации, придобити от съвместни програми“** – представя резултатите от проучването, направено в ENIC-NARIC централите през 2009 и 2010 г.

- **„Как да оценим и акредитираме съвместни програми в Европа“** – представени са дискусиите относно осъществяването на единствени процедури за акредитация на съвместни програми. Практическата част на доклада съдържа пет отделни про-

цедури за акредитация, проведени през есента на 2009 г. и пролетта на 2010 г.

- **„Съвместните програми: твърде много готвачи в кухнята“** – докладът представя резултатите от конференцията за съвместните програми, проведена в Австрия през 2010 г.⁷. В него се подчертава състоянието на акредитацията на съвместни програми и признаването на квалификации, придобити от такива програми. Посочени са и перспективите в тази област.

- **„Признаването на квалификации от съвместни програми на институциите за висше образование“** – публикацията представя резултатите от проучване, направено през есента на 2009 г. сред акредитирани оценители на институциите за висше образование.

Източник:

European Consortium for Accreditation in higher education (ECA).

<http://www.eaconsortium.net/main/projects>

М. Стоянова

УСЛОВИЯ ЗА ИЗДАВАНЕ НА ДИПЛОМИ В РЕЗУЛТАТ НА МЕЖДУНАРОДНИ ПАРТНЬОРСТВА ВЪВ ФРАНЦИЯ

Регламентирането на условията за издаване на дипломи в резултат на международни партньорства се извършва с Постановление № 2005-450 от 11 май 2005 г. (Décret n° 2005-450 du 11 mai 2005).

Международното партньорство се урежда от споразумение между една или повече институции в системата за висше образование на Франция и едно или повече висши училища в чужбина.

Френските институции трябва да са упълномощени от държавата да издават дипломи в резултат на международни партньорства. Когато издаването на дипломата е предмет на съвместните правомощия на няколко френски институции, споразумението за партньорство трябва да бъде подписано от всяка от тези институции.

Чуждестранната институция (или инс-

титущии) трябва да има възможност да издава на същото ниво и в същата област на обучение диплома, призната от компетентните органи на страната ѝ.

Споразумението между институциите определя условията за обучение, за формиране на екипи за преподаване, за контрол на знанията и уменията и формите на сертифициране в съответствие с изискванията за качество от френската процедура за издаване на дипломи.

Споразумението определя формите за записване на студентите. В него се посочват условията за балансирани редуващи се периоди на обучение в съответните страни. То определя също условията за учредяване на изпитна комисия, отпускането на европейски кредити и съпътстващи учебни материали на студентите.

⁷ <http://www.eaconsortium.net/main/events/detail/joint-programmes:-too-many-cooks-in-the-kitchen/4>.

В рамките на международното сътрудничество партньорските институции могат:

- съвместно да издават диплома;
- едновременно всяка една от тях да издава собствена диплома.

Дипломата, издадена съвместно, се признава във Франция. Тя също трябва да бъде призната в страната/страните партньор/партньори. В споразумението между институциите се посочват процедурите за признаването.

Френските институции, ползващи се от правото да сключват споразумения, могат да установяват международно партньорство без допълнително разрешение от гържавата.

Установяването на международно партньорство е предмет на декларация, адреси-

рана до съответните министри, както и до отговорните органи за оценка на дипломите.

По време на периодичната национална оценка, която следва установяването на международно партньорство, се изпраща доклад на съответните министри и на компетентния орган за оценка. Докладът изяснява задачите на сключените споразумения, направените промени в областта на педагогиката и постигнатите резултати. Органът за оценка се произнася за доклада и ползата от продължаване на международното партньорство. Той прави препоръки, които се имат предвид при вземането на решение за правоспособност по отношение на продължаване на международното партньорство.

Предписания могат да уточнят условията за издаване на някои специфични дипломи.

Източник:

Décret n°2005-450 du 11 mai 2005 relatif à la délivrance de diplômes en partenariat international

<http://www.legifrance.gouv.fr/affichTexte.do?cidTexte=JORFTEXT000000810668&dateTexte=>

Н. Колева

СЪВМЕСТНА ДОКТОРСКА ПРОГРАМА (PHD) ПО УПРАВЛЕНИЕ НА РАЗЛИЧИЯТА И НАСОЧВАНЕ

Центърът по компетентност на университета в Грац предлага тригодишна докторска програма по управление на различията и насочване (Diversity Management and Governance) като съвместна програма и предоставя специализирано и интердисциплинарно обучение на етническото, културното, езиковото, регионалното и религиозното многообразие и неговото управление. Предотвратяване на конфликти, теории на управлението, помирение след ожесточени конфликти и политически напрежения на разделени общества, интеграционна политика и създаване на добро управление в цяла Европа са в центъра на тази програма. В хода на обучението студентите ще задълбочат познанията си по абстрактни понятия и ще бъдат обучени в разработването и управлението на проекти. Ще бъде насърчавано тяхното не-

зависимо и критично мислене, за да съветват обществения и частния сектор и да правят препоръки за подобряване на обществената политика в различни области на интеграцията и успешното управление на разнообразието.

Програмата има за цел да увеличи транскултурния опит и с комбинация от теория и практика, както и възможностите за международна заетост на завършилите.

Целева група на проекта са силно мотивирани чуждестранни студенти с отличен успех. Завършилите магистърска степен или еквивалентна степен в областта на правото, икономиката и хуманитарните и социалните науки могат да бъдат включени в програмата.

Партньори на програмата са:

Представяме ви

- Университетът в Грац (Австрия)
- Университетът в Болоня (Италия)
- Нов български университет (България)
- Университетът в Приморска (Словения)

Източник:

Joint PhD in Diversity Management und Governance

http://www.uni-graz.at/opv1www/opv1www_ausbildung/opv1www_joint_phd_in_diversity_management_und_governance.htm

Я. Панова

НОВИ ИНФОРМАЦИОННИ ПРОДУКТИ НА НАЦИД

ОСИГУРЯВАНЕ НА КАЧЕСТВО НА ВИСШЕТО ОБРАЗОВАНИЕ В ЕСТОНИЯ - *реферативен обзор, 21 стр., 2 реферата, 2 изт.*

Представени са изискванията и процедурите за институционална акредитация в Естония, посочени са принципите за акредитиране и правната рамка, определяща условията и реда за институционална акредитация.

АКРЕДИТАЦИЯ ВЪВ ВИСШЕТО ОБРАЗОВАНИЕ В САЩ И ВЕЛИКОБРИТАНИЯ - *реферативен обзор, 12 стр., 2 реферата, 5 изт.*

Представени са органите за акредитация във Великобритания и САЩ и начините, по които се осъществява контролът върху качеството на висшето образование. В Англия няма система за акредитация на висшите училища и няма национален орган по акредитация. Правото да се присъждат образователни степени и да се използват университетски звания се защитава от правителството. Посочени са основните принципи и промени на започналия нов процес на институционална акредитация в Англия и Северна Ирландия.

АКРЕДИТАЦИЯ ВЪВ ВИСШЕТО ОБРАЗОВАНИЕ В ХОЛАНДИЯ - *реферативен обзор, 5 стр., 1 реферата, 2 изт.*

В Холандия акредитацията е предварително условие за правителствено финансиране на бакалавърските и магистърските програми, възможност за връчване на официално признати дипломи и гарантиране на финансова подкрепа на студентите. Акредитацията предоставя гаранция за качеството на образованието във висшите образователни институции. Представена е системата за акредитация и процедурата по акредитация.

АКРЕДИТАЦИЯ ВЪВ ВИСШЕТО ОБРАЗОВАНИЕ В ХОЛАНДИЯ И ВЕЛИКОБРИТАНИЯ - 2 част - *реферативен обзор, 19 стр., 2 реферата, 4 изт.*

Представени са шестте рамки за оценяване, на които се базира системата за акредитация на Холандия, и петте стандарта, въз основа на които се извършва институционалната оценка за осигуряване на качеството. Посочени са необходимите документи за акредитиране на висши училища в Холандия. Представя се правната рамка на институционалната акредитация във Великобритания, начинът на изготвяне и структура на документите за самооценка на институциите за висше образование.

АКРЕДИТАЦИЯ ВЪВ ВИСШЕТО ОБРАЗОВАНИЕ В САЩ - 2 част - *реферативен обзор, 35 стр., 1 реферат, 4 изт.*

Маркирани са етапите на процеса на акредитиране в САЩ. Подробно са представени Специфични стандарти за институционална акредитация на регионалните акредитиращи организации. Оценяването на институциите се извършва въз основа на съвместна програма за институционално изследване, прилагана през 2010 г. в средните щати. Изследването включва голям обхват от области, свързани с резултатите и развитието на студентите и тяхното участие в обучението, и се използва в процеса на акредитация.

Съгласно издаденото ръководство на Комисията за акредитация за висшето образование (MSCHE), за изследването се прилагат общо четиринадесет стандарта, които са взаимосвързани. Всеки от стандартите включва определени критерии, въз основа на които се изготвят въпросниците за целите на изследването. Представени са всички критерии на 14-те стандарта.